

Razgledi

Spoštovane občanke in občani Občine Šmarješke Toplice!

Za nami je praznovanje že 6. praznika Občine Šmarješke Toplice. Pripravili smo pestro dogajanje športnih in kulturnih prireditev, tako, da je lahko vsakdo izmed vas v paleti dogodkov ob praznovanju našega občinskega praznika našel kaj zase. Vesela sem, da smo podelili naziv častnega občana prof. dr.

Stanetu Grandi. Prav tako sem prepričana, da so šla letošnja priznanja in občinska nagrada v prave roke. Vsem letošnjim občinskim nagrajencem še enkrat iskrene čestitke.

Ko sem pred dobrimi šestimi leti prvič prišla mimo nezgrajene obvoznice, praznega parkirišča na novo delovno mesto v Šmarjeto, so mi v prostorih takratne krajevne skupnosti Šmarjeta nemo dobrodoščilo izrekli le vinogradniški stoli in nekaj miz.

Danes je drugače. Šmarjeta je eno samo veliko gradbišče. Na vedno premajhnem parkirišču me z metlo v roki, pozimi pa z lopato za odmetavanje snega prvi pozdravi Albin. V lepo urejenih prostorih občinske uprave me z nasmehom na obrazu pričakajo Lidija, Petra, Stane, Damjana, Tomaž, Klaudija, še ena Petra in Mateja. Kako lepo je slišati njihov pozdrav, kako lepo je dobiti prvo jutranjo kavico, kako lepo se je pogovarjati o projektih, čeprav včasih z grenkobo v srcu stisniti pesti, prestopiti oviro, stopiti korak nazaj. Kako lepo je pred Občino pokramljati z občani, ki zadovoljni zapuščajo zdravstveno ordinacijo in s polno vrečko zdravil na parkirišču iščejo svoje vozilo. Kako lepo je pomahati gospodu Marjanu, ko mimo pripelje turistični vlak, poln turistov, in ko pravi, naša županja pa nima službenega avtomobila, ampak ima kar svoj vlak.

V dobrih šestih letih, odkar mi je bila zaupana naloga vodenja občine, se je veliko postorilo. Na območju celotne občine smo realizirali več kot 6 milijonov evrov investicij. Uspešni večji projekti, na katere smo resnično lahko ponosni, so: vodovod Koglo, kanalizacija in ostala infrastruktura v naselju Nad Prinovcem v Šmarjeških Toplicah in v zgornji Družinski vasi, prometna infrastruktura in krožišče v Kronovem, cesta skozi sadovnjake, prečna cestna povezava Dol-Čelevec, prenovljeni prostori za delovanje splošne in zobozdravstvene ambulante v Šmarjeti, lekarna, nova šolska kuhinja, mrliška vežica in razširjeno pokopališče v Beli Cerkvi, zgrajena obvoznica in krožišče Šmarjeta, tržnica, Turistično informativni center in terminal na dotik v Šmarjeških Toplicah, ureditev prvih točk Tematske poti Vir žioljenske energije, in sicer ruševin Gradu Štrlek, razgledne ploščadi na Koglem in v Slapah ter Škratove luknje v Beli Cerkvi, v kateri naše najmlajše pričaka čisto pravi škrt. Ne verjamete? Potem je najbolje, da se ob prvi priložnosti skupaj odpravimo v Belo Cerkev in se o tem prepričamo.

Največji dosežek delovanja samostojne Občine je vsekakor sprejetje novega občinskega prostorskega načrta konec lanskega leta, ki naši mali občini prinaša velike razvojne možnosti na vseh po-

dročjih gospodarskega razvoja, obrti in podjetništva, kmetijstva in turizma, ohranjanja naravne in kulturne dediščine, komunalne in cestne infrastrukture, predšolske vzgoje in izobraževanja, na področju kulturnega in športnega dogajanja v občini. Z novim občinskim prostorskim načrtom se našim podjetnikom obetajo številne poslovne priložnosti v Turistično storitveni gospodarski coni Dolenje Kronovo, za razvoj centralnih dejavnosti pa v vseh naših lokalnih središčih, v Šmarjeti, Šmarjeških Toplicah, v Beli Cerkvi in Zburah. V Klevevžu je skoraj 33 ha površin, namenjenih turizmu. Tam naj bi zrasel nov hotelski kompleks visokokakovostnega turizma, ki bo črpal svoje razvojne potencialne iz bogate kulturne dediščine, ki bo temeljila na naših zidanicah in načelih trajnostnega razvoja. Vse to bo prinašalo v našo občino nova delovna mesta, nove zaposlitve za otroke, ki sedaj obiskujejo osnovno šolo v Šmarjeti, ki jo bomo naslednje leto obnovili in dogradili. Poskrbeli pa bomo tudi za naše najmlajše, saj jim obljudljamo gradnjo novih šestih enot z zunanjimi igralnimi površinami. Tukaj v Šmarjeti pa smo že začeli z gradnjo nove, najsodobnejše telefonske centrale, sejne sobe in nekaj pisarn za potrebe delovanja občine, zgradili pa bomo tudi 22 novih parkirišč. Pred nekaj dnevi sem podpisala tudi pogodbo za gradnjo vodovoda Vinji Vrh nizka cona in dela bodo stekla še letošnje poletje.

In kakšni so načrti za prihodnost? V vseh aglomeracijah, to je v vseh Vinica, Žaloviče, Šmarješke Toplice, Bela Cerkev, spodnja Družinska vas in Kronovo, Zbure in Gorenja vas, do leta 2017 zgraditi kanalizacijo, zgraditi novo vodarno Jezero, razširiti cestno povezavo s pločnikom in javno razsvetlavo iz Bele Cerkev proti Šmarješkim Toplicam in dalje ob državni cesti do Šmarjete. Na področju turizma bomo projekte nadaljevali. Uredili bomo še ostale točke na tematski poti Vir žioljenske energije, od opazovalnice za bobre in ptice, do lapidarija v Beli Cerkvi ter nadaljevali s projektom trajnostnega razvoja občine.

V sklopu praznovanja občinskega praznika smo uradno predali svojemu namenu tudi novozgrajeno krožišče Šmarjeta, ki je zadnja faza zgrajene obvoznice Šmarjeta. Iz njega vodijo vse poti, ena proti centru Šmarjete, druga proti Beli Cerkvi, tretja proti Šmarješkim Toplicam in dalje proti Novemu mestu in Ljubljani, četrta pa proti Zburam in tromeji z našima sosednjima občinama, Mokronogu in Škocjanu. Naj bo krožišče Šmarjeta simbol našega sodelovanja, prijateljstva in povezovanja. Koglo podaja roko sprave in prijateljstva mogočnemu Vinjemu vrhu, zato naj bo to krožišče mesto našega združevanja.

Naj se na koncu zahvalim vam, drage občanke in občani, spoštovana svetnica in svetniki, cenjene sodelavke in sodelavci občinske uprave Občine Šmarješke Toplice, da se skupaj z mano trudite ustvarjati občino zadovoljnih, uspešnih in srečnih ljudi.

Lepe in brezskrbne počitnice vam želim,

Bernardka Krnc vaša županja Bernardka Krnc.

Razgledi, glasilo Občine Šmarješke Toplice. Glasilo delno financira Občina Šmarješke Toplice. Brezplačno ga prejmejo vsa gospodinjstva v Občini Šmarješke Toplice. Razgledi so vpisani pod zaporedno št. 1510 na Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije.

Naklada: 1300 izvodov

Odgovorna urednica: Katja Kuhelj Gorjanec

Lektorica: Kristina Ščuka

Uredniški odbor: Miha Gorenc, Jože Novak, Jože Perše, Majda Kušer Ambrožič, Terezija Balažević, Petra Gražlj, Majda Pungerčar, Sonja Košak

razgledi@smarjeske-toplice.si

Grafična realizacija: Tomograf, Tomo Cesar, s. p., Avtor fotografije na naslovnici: Damjan, Foto Asja

Odgovornost za prispevke prevzema avtor. Prispevki izražajo stališča avtorja in ne nujno celega uredništva. Pridržujemo si pravico do krajšanja in lektoriranja besedil.

Poročilo s sej Občinskega sveta Občine Šmarješke Toplice

Občinski svet Občine Šmarješke Toplice je na svoji **21. redni seji v mesecu marcu** obravnaval naslednje točke dnevnega reda - predstavitev stališč Ekološkega društva Šmarješke Toplice glede rekonstrukcije daljnoveoda na območju občine Šmarješke Toplice; poročilo Osnovne šole Šmarjeta za leto 2012 in sklep o razporeditvi presežka iz leta 2012; Odlok o kategorizaciji občinskih javnih cest in kolesarskih poti v občini Šmarješke Toplice - 1. obravnava; Zaključni račun proračuna Občine Šmarješke Toplice za leto 2012; posamični program upravljanja - oddaja nepremičnega premoženja - poslovnega prostora v najem za potrebe telefonske centrale, stoječega na parcelni št. 1919/3, k.o. Gorenja vas; posamični program upravljanja - menjava parcel št. 2783/2 in 106/3, obe k.o. Zbure; ukinitvev in razglasitev javnega dobra za parcele št. 450/1, k.o. Družinska vas in 1006/29, 1029/8, 1068, 1069/3, 1069/4, 1100/3, 847/2, 853/2, vse k.o. Žaloviče; vprašanja in pobude članov občinskega sveta. Pod točko razno so se članica in člani občinskega sveta seznanili s statusno spremembo podeljene koncesije za fizioterapijo in z ugotovitvenim sklepom za odmero pavšalne turistične takse za leto 2012.

Na **22. redni seji v mesecu aprilu** je občinski svet obravnaval poročilo o delovanju Razvojnega centra Novo mesto v letu 2012, poročilo o delovanju Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto v letu 2012,

soglasje k ceni socialno varstvene storitve pomoč družini na domu v Občini Šmarješke Toplice, poročilo koncesionarja pokopališke in pogrebne dejavnosti Pogrebne storitve Blatnik d. o. o. za leto 2012, sklep o spremembah in dopolnitvah meril in kriterijev za sofinanciranje programov in projektov turističnih dejavnosti Pravilnika o vrednotenju turističnih programov in projektov v Občini Šmarješke Toplice ter vprašanja in pobude članov občinskega sveta.

Na **23. redni seji v mesecu maju** je občinski svet obravnaval naslednje točke dnevnega reda - poročilo o delu Zavoda za zdravstveno zavarovanje Novo mesto za leti 2011 in 2012, letno poročilo Komunale Novo mesto d. o. o. za leto 2012, dopolnjen osnutek Občinskega podrobnega prostorskega načrta Konjenski center Brezovica, program komunalnega opremljanja stavbnih zemljišč in Odlok o komunalnem prispevku za območje občine Šmarješke Toplice - 1. obravnava, Odlok o tržnicah in prodaji blaga zunaj prodajaln v občini Šmarješke Toplice - 1. obravnava, predloge za priznanja in nagrado Občine Šmarješke Toplice za leto 2013 in odlog plačila najemnine za poslovni prostor Lekarniška podružnica Šmarjeta, vprašanja in pobude članov občinskega sveta, pod točko razno pa potrditev predloga sklepa - kandidiranje predstavnika občine v Razvojni svet JV Slovenije.

Lidija Radakovič, občinska uprava

»Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje«

Trajnostni razvoj občine Šmarješke Toplice (TROŠT)

Občina Šmarješke Toplice je v slovenskem prostoru in širše poznana predvsem po termalnem turizmu. Na občini Šmarješke Toplice se dobro zavedamo vseh naših naravnih danosti in kulturnih vrednot, ki so ena izmed naših glavnih prioritet.

Ohranjanje narave in krajine je naša glavna skrb, zato občina pri svojih projektih upošteva trajnostni razvoj. V ta namen smo v letu 2012 uspešno prijavi projekt Trajnostni razvoj občine Šmarješke Toplice, ki je bil del načrta izvedbenih projektov LAS Dolenjska in Bela krajina 2012. Nosilec projekta je Občina Šmarješke Toplice, partnerji na projektu pa Terme Krka, d. o. o. PE Šmarješke Toplice, Društvo podeželskih žena in deklet Bela Cerkev, Društvo podeželskih žena Šmarjeta in Komunala Novo mesto, d. o. o.

Vrednost celotnega projekta je 30.974,40 eur, od tega je sofinancirano s strani programov LAS Dolenjska in Bela krajina ter Leader 22.517,00 eur.

V skladu z načrtovanimi aktivnostmi smo izvedli dve delavnici, in sicer 3. aprila delavnico »Trajnostni razvoj Občine Šmarješke Toplice«, 11. junija pa delavnico »Odpadek - surovina na nepravem mestu« in »Koriščenje sončne energije za gradnjo sončnih elektram«.

V centru Šmarjeških Toplic smo v petek, 7. junija, slavnostno predali svojemu namenu kmečko tržnico, kjer lahko lokalni ponudniki in tudi ponudniki sosednjih občin prodajajo domače pridelke/predelke in izdelke domače in umetnostne obrti.

Za namen obveščanja in informiranja občanov o prodaji na kmečki tržnici smo 11. aprila 2013 v sodelovanju s KGZ NM izvedli tudi delavnico »Možnosti trženja pridelkov, izdelkov in storitev kmetij ter ustrezna obdavčitev«.

V sklopu projekta izdelujemo študijo o trajnostnem razvoju občine, ki vključuje analizo potreb in ponudbe lokalno pridelane prehrane, obnovljive vire z energijo in trajnostno ravnanje z odpadki.

S projektom želimo predvsem izboljšati turistično ponudbo kraja in povečati razpoznavnost izdelkov iz našega območja, zato kreiramo lastno blagovno znamko z imenom Prid' puj. Ime za blagovno znamko smo pridobili na podlagi številnih predlogov na delavnici »Kreiranje blagovne znamke Občine Šmarješke Toplice, dne 17. aprila.

Pred tem smo v mesecu marcu, kot primer dobre prakse uspešne blagovne znamke, izvedli strokovno ekskurzijo na Škofjeloško, kjer so nam predstavili izdelke in organiziranost blagovne znamke Babi-ca Jerca in Dedek Jaka.

V izdelavi je pravilnik o pogojih podeljevanja blagovne znamke in kriteriji za podelitev le-te ponudnikom za posamezne izdelke.

POZIV (že poslano).

Petra Grajžl, občinska uprava

Projekt Trajnostni razvoj občine Šmarješke Toplice je sofinanciran iz sredstev LEADER, 4. Osi EKSRP. Organ upravljanja za Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 je Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. Nosilec projekta Občina Šmarješke Toplice. Partnerji: Terme Krka d.o.o., PE Šmarješke Toplice; Društvo podeželskih žena in deklet Bela Cerkev, Društvo podeželskih žena Šmarjeta in Komunala Novo mesto d.o.o.

»Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje«

Občina Šmarješke Toplice vabi na

KMEČKO TRŽNICO V ŠMARJEŠKE TOPLICE

vsako soboto, od 8. do 12. ure.

Na tržnici lahko kupite domačo pridelano zelenjavo, sadje, suhomesnate izdelke, med in izdelke iz medu, različne vrste sira, mleko, jajca in ostale dobrote iz naših kmetij ter izdelke domače in umetnostne obrti.

Kupujmo domače, saj s tem podpiramo naše kmete, hkrati pa največ pri vsem tem storimo za naše zdravje.

Vabljeni na našo tržnico.

Projekt Trajnostni razvoj občine Šmarješke Toplice je sofinanciran iz sredstev LEADER, 4. Osi EKSRP. Organ upravljanja za Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 je Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. Nosilec projekta Občina Šmarješke Toplice. Partnerji: Terme Krka d.o.o., PE Šmarješke Toplice; Društvo podeželskih žena in deklet Bela Cerkev, Društvo podeželskih žena Šmarjeta in Komunala Novo mesto d.o.o.

95-letnica Ivana Perhaja iz Družinske vasi 46

Rodil sem se 5. 4. 1918 v Malih Laščah v družini z osmimi otroki. Obvezno vojsko sem služil v kraljevi gardi. Kmalu sem se pridružil NOB, kjer sem bil borec XIV. divizije. Po drugi svetovni vojni sem kot miličnik ustanavljal postaje ljudske milice po Sloveniji in tako v dolini reke Krke spoznal svojo ženo. Rodila sta se nama dva sinova. Zaradi službe smo se veliko selili; Marinča vas, Ljubno ob Savinji, Velenje in končno Krmelj, kjer sem se leta 1964 upokojil. Po upokojitvi se nisem predal brezdelju, ampak sem bil aktiven v društvu upokojencev v Tržišču, kjer sem bil 12 let predsednik, nekaj let pa sem predsedoval tudi v Krmelju. Bil sem tudi predsednik ZB v Krmelju ter porotnik na sodišču v Sevnici.

Nekaj let sem bil tudi predsednik Vojaških vojnih invalidov v Sevnici ter za celotno Dolenjsko.

Še vedno se rad udeležujem raznih proslav in občnih zborov (ZB, upokojencev, RK, bivših policistov Maksa Perca, vojnih invalidov), seveda s pomočjo mojih sinov.

Od leta 1972 sem povezan z Družinsko vasjo, saj sem takrat prišel prijatelju pomagat graditi hišo in tu sem preživel veliko časa. Sedaj

pa že nekaj let tudi uradno živim pri sinu Dragu. Ob svoji 90-letnici sem se poslovil od Krmelja ter povabil 140 prijateljev; med njimi tudi župana Sevnice, pokojnega gospoda Janca, županja Šmarjeških Toplic, gospo Bernardko Krnc, ter nekaj vaščanov iz Družinske vasi.

Sedaj pa raje praznujem v ožjem družinskem krogu.

Zapisali: sinova **Janez in Drago** ter vnuk **Gal**

Še veliko zdravja ti želimo vsi domači in prijatelji!

Franc Anderlič z otroki: sinova Franci in Marjan in hči Majda

90-letnica Franca Anderliča

Konec aprila je praznoval častitljivih 90 let Franc Anderlič iz Zbur. Najstarejši Zburjan je praznoval v krogu družine in sorodnikov. Ob njegovem jubileju so mu voščili tudi predsednik DU Šmarjeta Franc Nadu, predstavnik RK Jelka Goli in mag. Bernardka Krnc, županja Občine Šmarješke Toplice. Franc je živa legenda, ki ogromno ve o teh krajih, vaseh in zaselkih ter ljudeh, ki so nekoč živeli tu. Še vedno rad pripoveduje, problem je le v tem, da nima sogovornika, s katerim bi se lahko pogovarjal. Še največkrat razpravlja s svojo sestro Terezijo Pirnar, ki je dopolnila 88 let. Dobro pozna tudi kraje in ljudi v Občini Šentrupert, kjer je preživel osem let v rejništvu – po smrti staršev. Za 90. rojstni dan smo mu otroci v krogu bližnjih sorodnikov organizirali celodnevni obisk krajev in ljudi v Šentrupertu in njegovi okolici, kjer je nekoč prebival naš oče. To je bil zanimiv dan za vse, še posebej pa za vnuke in pravnuke.

Majda Lah – hči

Ga. Karlina Renuša z županjo mag. Bernardko Krnc

90-letnica Karline Renuša

Mojih 90 let

Rodila sem 22. 5. 1923 v Vinji vasi na očetovem posestvu kot četrti otrok. Leta 1937 smo se preselili v Jurno vas na mamino posestvo. Z nami je šla tudi očetova mama, za katero sem skrbelala in ki me je izredno veliko naučila. Pred selitvijo v Jurno vas so od hiše že odšli sestra Marija, ki se je poročila v Gotno vas, sestra Jožefa, ki je odšla v službo v Jurno vas, ter brat, ki je odšel za mizarja v Zagreb. Ostala sem sama s starši.

Hodila sem v šolo v Podgrad, popoldan pa pomagala na kmetiji. V času vojne je bilo zelo težko, saj so vojaki pobrali skoraj vse pridelke in živino, Nemci so požgali tudi kmetijo, tako da smo ostali brez vsega. Vrnili smo se v Vinjo vas, v očetovo hišo.

Po koncu vojne sem nadaljevala šolanje na Ekonomski šoli v Novem mestu. Po več službah sem se zaposlila pri Planinskem društvu v Kamniku kot upravnica Starega gradu. V Kamniku sem spoznala tudi moža, s katerim sem imela sina. Mož je kmalu umrl, tako sem ostala sama s sinom in nedokončano hišo, ki sem jo z veliko truda dokončala sama.

Pri 53. letih sem se s 30. leti delovne dobe invalidsko upokojila zaradi bolezni. Po zdravljenju v Šmarjeških Toplicah sem začela graditi vikend v Strelacu, v katerega sem se preselila po sinovi poroki.

Sin živi z družino v Kamniku, ima dva sinova, eden študira medicino, drugi pa obiskuje računalniško šolo.

V Šmarjeti sem veliko slikala in rezbarila, tako ima moja družina dovolj spominov name.

Karlina Renuša

Slavljenka Antonija Rodič z županjo in predsednikom KORK Šmarjeta g. Janezom Turkom

80-letnica Antonije Rodič

V četrtek, 25. 4. 2013, je svoj 80. rojstni dan praznovala Tončka Rodič iz Radovlje. V svojem življenju je doživela veliko dobrega, pa tudi slabega. Vse slabe trenutke je uspešno premagala s pomočjo sina Slavka in prijatelja Jožeta. Še posebej jo razveseljuje vnuka in mala pravnukinja.

Obiska mag. Bernardke Krnc, županje Občine Šmarješke Toplice, in gospoda Janeza Turka, predsednika Krajevne organizacije Rdečega križa Šmarjeta, se je zelo razveselila. Za izrečene dobre želje ter podarjeno pozornost se jima še enkrat zahvaljuje. Prav tako se zahvaljuje vsem ostalim, ki so jo obiskali ob visokem jubileju.

Svoji

Na obisku pri ge. Franciški Bobnar

80-letnica Franciške Bobnar

Rojena sem bila 4. 5. 1933 v Štatenbergu. Ko sem bila stara leto dni, smo se preselili na Veliko Strmico, kjer so starši kupili manjšo kmetijo. Obiskovala sem šolo v Šmarjeti ter pomagala staršem na kmetiji. Po poroki smo se preselili na moževo kmetijo na Malo Strmico. Rodila sem tri otroke, najstarejša hči je zaradi prirojene bolezni umrla že v otroštvu, leta 1963 se je rodil sin Franc, tri leta kasneje še hči Antonija.

Živim skupaj s sinom Francem, ki je invalidsko upokojen. Hčerka Antonija živi z družino v neposredni bližini. V veliko veselje in pomoč mi je tudi vnukinja Darja.

Antonija Bobnar

Rok za oddajo prispevkov

Vaše prispevke za naslednjo številko Razgledov na elektronskem naslovu:
razgledi@smarjeske-toplice.si
 pričakujemo najkasneje do ponedeljka,
 2. septembra 2013.

Pri Slavku Gregorčiču je bilo zelo veselo. (Foto: Mirjam Hribar)

80-letnica Slavka Gregorčiča

Pri Gregorčičevih v Zgornji Družinski vasi se je pred 80. leti kot deveti otrok rodil deček z imenom Slavko. Veselo je odrasčal med brati in sestrami, a za vse ni bilo doma dovolj kruha. Vsak si ga je poiskal po svoje. Že kot mladenič je imel izredne sposobnosti in med ostalim ga je zamikalo tudi letalstvo. Po opravljeni letalski šoli v Srbiji se je pripeljal s prvim motornim letalom v Aeroklub Novo mesto ter se zaposlil. Služboval je tudi v Tovarni avtomobilov IMV v Novem mestu, nato v Revozu, kjer se je upokojil.

Ustvaril si je družino v Spodnji Družinski vasi in hišo so napolnili še trije otroci: Stankica, Tatjana in Robert. Sedaj pa mu lepšajo dneve že vnuki in pravnuk. Bil je vsestransko aktiven v domačem Gasilskem društvu Bela Cerkev kot predsednik, tajnik, poveljnik, član predsedstva v Gasilski zvezi Novo mesto, predsednik v Območnem odboru Zveze združenj borcev Dolenjske, predsednik Krajevnega združenja zveze borcev Bela Cerkev, član v Krajevni skupnosti Bela Cerkev, dolgoletni aktivist KORK Bela Cerkev itd. Mnogim krajanom je omogočil zaposlitev v različnih podjetjih in jim pomagal pri reševanju osebnih problemov. Še danes pomaga z nasveti.

Z veseljem smo ga za njegov jubilej obiskali predstavniki KORK Bela Cerkev, Društva upokojujencev Bela Cerkev s pevsko skupino in županja Šmarjeških Toplic. Ob prijetnem kramljanju pri polni mizi dobrot in obujanju spominov, veselem petju ljudskih pesmi smo mu v navzočnosti domačih nazdravili in zaželeli vse lepo še naprej.

Slavko, ostanite vitalni, nasmejani in priljubljeni. Na zdravje!

Milena Činkole

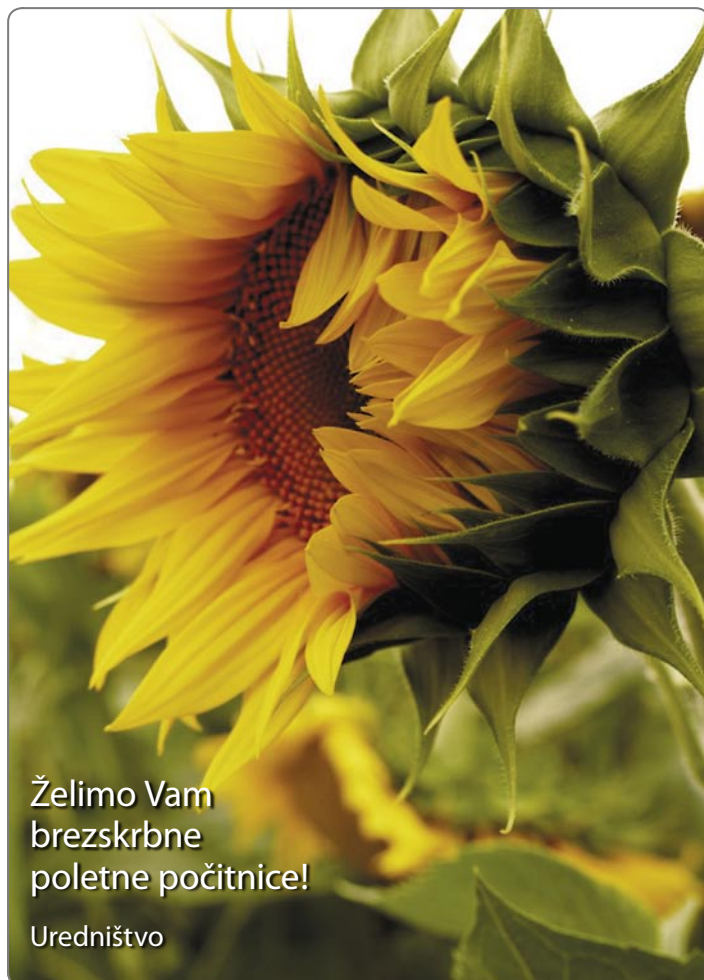
Obisk pri dvojčkih Klemenčič iz Radovlje

Županja Občine Šmarješke Toplice, mag. Bernardka Krnc, je v mesecu maju obiskala družino Klemenčič iz Radovlje, ki se je povečala za kar dva člana. 7. marca sta se mami Tanji, očku Boštjanu ter bratcu Klemenu pridružila še Žiga in Jan.

Sta zdrava, vesela fantka, družini v neizmerno veselje in ponos. Družina izkoristi vsak sončen dan, da se lahko odpravi na potep po bližnji okolici.

Bratec Klemen pa že neučakano čaka na družbo pri igri in brčanju žoge.

Občinska uprava

Želimo Vam
brezskrbne
poletne počitnice!

Uredništvo

Šesti občinski praznik Občine Šmarješke Toplice

Otvoritev kmečke tržnice v Šmarjeških Toplicah, petek, 7. junij

Kljub nevihti, tik pred začetkom otvoritve, obiskovalcev ni manjkalo.

Nastop pevskega zbora otrok iz Vrtca Sonček, ki so pod vodstvom vzgojiteljice Sabine Vene zapeli nekaj pesmi.

Otroci stari od štiri do šest let so se nam predstavili s pesmijo in plesom.

Županja Bernardka Krnc je s prerezom traku predala kmečko tržnico svojemu namenu.

Slovesnost v spomin Franu Zwitteru v Beli Cerkvi, sobota, 8. junij

Dr. Frana Zwittera je odlično upodobil učenec OŠ Šmarjeta, Ian Mačič Štruel.

O pomenu dr. Frana Zwittera za Občino Šmarješke Toplice je nekaj besed povedala tudi županja Bernardka Krnc.

Županja Bernardka Krnc je v govoru poudarila, da je krožišče v Šmarjeti simbol sodelovanja, prijateljstva in povezovanja, saj iz njega vodijo vse poti, ena proti centru Šmarjete, druga proti Strelacu in Beli Cerkvi, tretja proti Šmarješkim Toplicam in dalje proti Novemu mestu in Ljubljani, četrta pa proti Zburam in tromeji z našima sosednjima občinama, Mokronogu in Škocjanu.

S slavnostnim prerezom traku sta županja in g. Willenpart predala krožišče tudi uradno svojemu namenu.

O pomenu izgradnje krožišča in obvoznice za razvoj občine je spregovoril tudi vodja investicij na Direkciji RS za ceste, g. Tomaž Willenpart, ki je povedal, da bodo takoj po pridobitvi vseh zemljišč stekla gradbena dela za izgradnjo pločnika in kolesarske poti na cesti od Šmarjete proti Šmarješkim Toplicam.

Novi pomembni pridobitvi za občino smo nazdravili z županjinim šmarničnim sokom.

Krožišče je blagoslovil šmarješki župnik Andrej Golčnik, ki se lepo vključuje v dogajanje v lokalni skupnosti.

Obiskovalci so se po programu z veseljem zadržali na stojnicah, kjer so okušali domače dobrote izpod rok članic Društva podeželskih žensk Šmarjeta.

Razgledi

Srebrno kuhlalnico je osvojila ekipa TD Šmarješke Toplice z Zdravkom, ki je po mnenju komisije sicer pripravila najbolj okusno obaro.

Veseli obrazi udeležencev po zaključku tekmovanja v pripravi županjine obare.

Strokovna komisija, ki so jo sestavljali: Elizabeta Verščaj (predsednica), Mira Zupančič in Janez Turk, med sklepnim dejanjem – okušanjem jedi.

Domiselno in okusno aranžirano omizje Društva vinogradnikov Vinji vrh-Bela Cerkev smo radi obiskovali, saj smo se pri njih najedli okusnih češenj in nazdravili s cvičkom Draga Košaka.

Veseli škrti iz Bele Cerkve.

Za zabavo so poskrbeli člani družine Lenart iz Tomažje vasi, ki prav letos praznuje 15-letnico uspešnega delovanja Glasbene šole Tina Lenart.

Učenka Irene Yebuah Tiran je zapela slovensko himno.

Za okusno pogostitev po programu sta poskrbela Irena Zupančič in Josip Pogačič iz Osnovne šole Šmarjeta.

Dobitniki občinskih priznanj in nagrade, skupaj z ekipo državnih prvkov iz Osnovne šole Šmarjeta.

Sveta maša v cerkvi sv. Jožefa na Vinjem Vrhu, nedelja, 16. junij 2013

Zaključno dejanje šestega občinskega praznika je bila sveta maša v cerkvi sv. Jožefa na Vinjem Vrhu, kjer so imeli starostniki priložnost tudi za prejem zakramenta bolniškega maziljenja. Ob sončnem vremenu se je na Vinjem Vrhu zbralo lepo število občanov, ki so se po maši še nekaj časa zadržali ob dobrotah, za katere so poskrbele članice Društva podeželskih žensk Šmarjeta in člani Društva vinogradnikov Šmarjeta.

Obrazložitve nagrade občine in dobitnikov priznanj

Marjan Hočevar – prejemnik priznanja Občine Šmarješke Toplice 2013

Gospod Marjan Hočevar se je v dogajanje za razvoj naše občine aktivno vključil že na samem začetku. Pogumno se je lotil izdelave turističnega vlakca.

S trdim delom, vztrajnostjo, znanjem, z žrtvovanjem prostega časa in lastnimi finančnimi sredstvi mu je uspelo, da je konec septembra 2007 prvič s turističnim vlakcem popeljal turiste po lepi šmarješki dolini, in sicer iz Šmarjeških Toplic v Belo Cerkev.

Od tedaj redno vozi občane, šolarje in obiskovalce po naših krajih in tudi po okolici.

Ves čas pa se je trudil čim bolj izboljšati to storitev in tako je izdelal še tretji vagon, napeljal ozvočenje v vse vagone in jih opremil tako, da potnike lahko popelje na vožnje tudi v hladnih dneh.

V lanskem letu je zaradi nove zakonodaje opravil tudi vozniški izpit za avtobus in s tem pridobil dovoljenje za nadalje izvajanje te dejavnosti.

Gospod Marjan Hočevar svoje delo opravlja odgovorno in profesionalno, predvsem pa z velikim veseljem in entuziazmom.

S predanim delom je dal velik pečat turistični občini Šmarješke Toplice in je prepoznaven tudi izven nje, zato se mu podeli priznanje Občine Šmarješke Toplice.

Predlagateljica: Metoda Turk

Majda Pungerčar – prejemnica priznanja Občine Šmarješke Toplice 2013

Gospa Majda Pungerčar je profesorica zgodovine in geografije ter muzejska svetovalka v Dolenjskem muzeju Novo mesto.

S svojim znanjem in življenjskimi izkušnjami je prispevala, da se je naša naravna in kulturna dediščina zapisala v knjige in postala dostopna nam vsem.

Bila je glavna urednica zbornika »Klepevž – biser narave z bogato zgodovino«, v katerem je tudi sama prispevala svoj delež.

Sodeluje v uredniškem odboru občinskega glasila Razgledi.

Ob raznih priložnostih z veseljem pomaga, tako s svojimi prispevki kot tudi v obliki strokovne predstavitve posameznega naselja ali znamenitosti v občini in prav po njeni zaslugi smo že mnogokrat izvedeli nam neznane ali pozabljene zanimivosti iz naših krajev.

Zato se ji podeli priznanje Občine Šmarješke Toplice.

Predlagateljica: Renata Majcen

Ivanka Zagorc – prejemnica priznanja

Občine Šmarješke Toplice 2013

Gospa Ivanka Zagorc se je v zadnjih letih izkazala na kulturnem področju.

V letih od 2010 do 2013 je v samozaložbi izdala štiri slikanice za otroke, ki so bile med malčki in s strani staršev zelo lepo sprejete.

Slikanice je, z namenom približati jih tudi otrokom, ki se šele učijo brati, natisnila z velikimi tiskanimi črkami.

Slikanice so bile otrokom in družinam predstavljene skupaj z izvedbo krajsih kulturnih dogodkov, ki jih je prav tako pripravila gospa Ivanka Zagorc.

Za delo in trud na kulturnem področju se ji podeli priznanje Občine Šmarješke Toplice.

Predlagateljica: Suzana Pepel

Alojzija Ilovar – prejemnica nagrade

Občine Šmarješke Toplice 2013

Gospa Alojzija Ilovar, rojena leta 1933 v vasi Šentjošt pod Gorjanci, se je leta 1961 omožila v Šmarjeto k Ilovarjevim. Z možem Ivanom sta prevzela kmetijo in jo s trdim delom uspešno vodila.

Kljub obilnemu delu, ki ga je imela v vlogi mame, gospodinje in kmetice, se je aktivno vključila v društveno dogajanje v kraju in je bila vedno pripravljena pomagati tako domačim, kot sosednjim društvom.

Bila je med ustanovnimi članicami Aktiva kmečkih žena, dejavna v Gasilskem društvu Šmarjeta in pri vinogradnikih. V turističnem društvu je bila dolga leta v tekmovalni ekipi v Igrah pod dedovo lipo, kjer pri nošenju jerbasa na glavi praktično ni imela konkurence.

Dolga leta je bila tudi pevka v cerkvenem zboru, kasneje pa članica Ljudskih pevki Šmarjetke.

Po njenih znamenitih pripovedih o težavah, ki so bile v hiši v času njene prihoda v družino Ilovar, je napisana dramska igra z naslovom Podgurska sap'ca, katere avtorica je Marija Pavlin. Predstava je bila velikokrat uprizorjena na domačem odru pa tudi na gostovanjih.

Za dolgoletno aktivno udejstvovanje na društvenem področju v občini in kot velika zahvala za njen neizbrisni pečat, ki ga je gospa Alojzija Ilovar občini s svojim delovanjem pustila, se ji za njeno življenjsko delo podeli nagrada Občine Šmarješke Toplice.

Predlagatelj: Upravni odbor Društva podeželskih žena Šmarjeta

Prof. dr. Stane Granda – častni občan

Občine Šmarješke Toplice 2013

Kljub doktorski izobrazbi, izjemni razgledanosti in delovanju na odgovornih delovnih mestih, je ostal skromen in preprost, povezan s slovenskim kmetom in naravo. S svojim raziskovalnim delom je obudil in osvetlil dobršen del polpretekle zgodovine drage mu Šmarjete z okolico. Tu je našel svoj drugi dom, svoj mir na jesen življenja. Čeprav mu je začelo pešati zdravje, je še vedno zelo aktiven v šmarje-

škem občinskem prostoru.

To je prof. dr. Stane Granda, leta 1948 rojeni Novomešan, ki je, s svojim širokim znanjem, raziskovalnim duhom in trdim delom, uspel uresničiti mladostne sanje. Revščino je spoznal v obdobju otroštva, pomanjkanje ga je spremljalo skozi leta študija, skromnost je ostala njegova vrлина. Z leti je postal cenjen predavatelj na dveh slovenskih univerzah; glas o kvaliteti njegovega dela je pljusnil preko meja domovine, tujina je želela svojim študentom nuditi njegovo znanje.

Osebnost dr. Staneta Grande je prežeta z zgodovino in tudi sam se, z vsakim svojim delom, vpisuje v knjigo zgodovine Šmarjete. Njegova doktorska naloga nosi naslov Dolenjska v času prelomnega leta; natančno je razdelal življenje in dogajanje v revolucionarnem letu 1848. Aktivno in strokovno je sodeloval pri zasnovi, vsebini in oblikovanju zbornika Šmarjeta in Bela Cerkev skozi stoletja. S svojimi raziskovanji je posegel daleč nazaj, vse do obdobja vpadov na naša področja. Mnogo časa in svojih naporov je usmeril v raziskavo Klevevža z okolico, njegovih lastnikov in delavcev, kar je lepo opisal v zborniku »Klevevž – Biser narave z bogato zgodovino«.

Z argumenti je prepričal odgovorne, da je izšel ponatis knjige Umno kmetovanje in gospodarstvo, katere avtor je domačin Janez Zalokar in ima veliko zgodovinsko vrednost. S svojim uvodnikom je dr. Granda osvetlil nje pomen. V teku je njegov projekt obnove romarske kapele pri cerkvi Sv. Jožefa na Vinjem Vrhu, v kateri bo mogoče urediti in na ogled postaviti zbirko arheoloških in paleontoloških eksponatov, najdenih v občinskem prostoru.

Na njegovo pobudo je bilo leta 2000 ustanovljeno Domoznansko društvo Šmarjeta, kjer je postavil osnovne usmeritve delovanja društva in je bil dva mandata tudi podpredsednik društva.

Dr. Stane Granda je zelo navezan na slovenskega kmeta in domačo zemljo ter se ljubiteljsko ukvarja s sonaravnim kmetovanjem.

Večina svojega prostega časa preživi v Čelovcu, kjer z veliko ljubeznijo obdeluje svojo vinsko trto. Z raziskovalnim delom je ovrgel zmotno mnenje, da je vino šmarnice nezdravo zaradi metanola.

Na njegov predlog in strokovno utemeljitev je Občinski svet Občine Šmarješke Toplice sprejel predlagan datum občinskega praznika, to je 15. junij.

Prof. dr. Stane Granda s svojim strokovnim delom bogati našo občino, Dolenjsko in vso Slovenijo, zato se mu podeli naziv častnega občana Občine Šmarješke Toplice.

Predlagatelj: Domoznansko društvo Šmarjeta, dr. Franc Cvelbar in mag. Jožica Dolenšek

Ekipa TD Škocjan z županom je pripravila čudoviti aranžma.

Tradicionalni pohod v počastitev občinskega praznika

Domoznansko društvo Šmarjeta je letos povabilo občane na četrti pohod po poti naravnih in kulturnih znamenitosti naše občine. Pot nas je peljala skozi Brezovico in mimo Radeža do razvalin gradu Štrlek. Pisana družina pohodnikov je bila povečini prvič na tem kraju. Z zanimanjem so prisluhnili kratki zgodovini gradu.

Pohod smo nadaljevali ob potoku Toplice do Marofa, kjer nam je Marija pripovedovala o svoji mladosti in živinoreji na Marofu po drugi svetovni vojni. Nekateri pohodniki so hoteli preveriti, ali je voda v Jezeru res topla in primerna za kopanje, toda vodja pohoda je že hitel mimo gostilne Domen v Dolenje Kronovo.

Gospa Ivančičeva nas je sprejela pred podružnično cerkvijo sv. Miklavža, zavetnika brodarjev in priprošnjika pred poplavlami. Vhodna vrata v cerkev so bila že odprta in prijeten hlad kulturnega spomenika je tako blagodejno deloval na že nekoliko utrujene pohodnike. Po predstavitvi bogate zgodovine cerkve nas je čakalo na mizi pred Ivančičevo hišo prijetno presenečenje: pecivo in osvežilne pijače. Še kratek klepet z gostitelji in že smo hoteli na obrežje Krke, da bi uzrli največji nenaseljen slovenski otok; njegova površina meri 11,5 ha. Danes so na njem travniki, v davni preteklosti pa je bilo na njem naselje – trg, še danes se otok imenuje Tržič.

Naptili smo se proti Beli Cerkvi, pogled pa nam je uhajal na porečje Krke, da bi še enkrat videli to zeleno oazo na dolenski lepotici. Prijetno utrujeni smo prisopihali do vinotoča Pavlin, kjer nas je vabila senca cvetoče košate lipe. Učenci osnovne šole Šmarjeta so nas že ča-

kali s svojima mentoricama Tadejo in Kristino. Pripravili so prisrčen kulturni program, posvečen velikemu humanistu, akademiku Franu Zwitteru. Pod cvetočo lipo, na kateri je brenčalo na stotine čebel, je zborček prepeval koroške pesmi, zanimiv pa je bil tudi pogovor med profesorjem Zwitterom in novinarko (prizorček sta uprizorila učenca šmarješke šole). Zvedeli smo, da je bil Zwitter rojen v Beli Cerkvi, njegovi predniki pa so bili Korošci. Ljubil je slovenski narod in kot profesor na Ljubljanski univerzi vzgojil vrsto naših zavednih zgodovinarjev. Rad se je vračal v rodni kraj in kramljal z domačini. Bela Cerkev mu je bila tako pri srcu, da si je izbral svoj zadnji dom na belocerkovskem pokopališču. Slavnostni govornik, prof. dr. Stane Granda, je svoj govor zaključil z besedami: »Pravijo, da smo Slovenci v krizi. Zwitter bi rekel: je že res, da je kriza, toda te so bile vselej v zgodovini, vsakega toliko časa in tudi ta bo slej ko prej minila. Bolj bomo pametni in delavni, prej je bo konec. Torej: nucajmo pamet, delajmo in radi, neskončno radi imejmo svoje kraje, svojo državo. Pamet in delo sta edina, ki vodita v varno in svetlo prihodnost.«

Ob koncu slovesnosti smo na grob znamenitega Belocerkovca položili cvetje in prižgali svečo.

Še malica pred Pavlinovim gostiščem, slovo od gostoljubne Betke in povratek v Šmarjeto, kamor smo prispeli malo pred drugo uro popoldne. Prijetno slovo od pohodnikov z obljubo, da se ponovno srečamo na pohodu čez leto dni.

Jože Perše

V celoti objavljamo govor prof.dr. Staneta Grande o akademiku prof. dr. Franu Zwitteru:

Spoštovane gospe in gospodje, dragi rojaki!

Ko turisti, povečini gre za goste Šmarjeških Toplic, na svojih sprehodih obišejo slikovito Belo Cerkev, se ne morejo načuditi, ko najdejo tu spominsko ploščo enega največjih slovenskih zgodovinarjev, akad. prof. dr. Frana Zwittera. Znameniti tukajšnji rojak še danes v intelektualnih in znanstvenih krogih uživa velik ugled. Ker so Zwitteri znana in ugledna slovenska koroška rodbina, mnogi sklepajo, da je bil rojen na Koroškem in so enkratno presenečeni, da je v bistvu po materi in otroštvu Belocerkovčan in Dolenjec.

Njegov oče kot sodnik in zavedni Slovenec ni dobil službe v rodni Koroški, ampak si je moral služiti kruh najprej v Celju in nato v Mokronogu. Ko je hodil na izlete, je prišel tudi v Belo Cerkev. Tu je spoznal svojo bodočo ženo Franjo iz ugledne Majzljve kmečke družine, se z njo poročil in leta 1905 se jima je rodil sin Franc. Imel je tudi dve sestri. Zadnja je umrla pred kratkim v starosti preko sto let.

Po končani gimnaziji je mladi Zwitter odšel študirat v Ljubljano zgodovino in geografijo in se nato izpopolnjeval pri takrat najbolj znanih profesorjih na Dunaju in v Parizu. Po končanih študijah je bil krajši čas gimnazijski profesor, že marca 1937 je prešel na univerzo in tam 1938 postal prvi slovenski redni profesor za svetovno zgodovino novega veka. Ob začetku vojne so ga Italijani kot enega najbolj zavednih Slovencev zaprli, kmalu pa konfinirali v severni Italiji. Po njihovi kapitulaciji je odšel v partizane, kjer pa ni bil borec, ampak so ga takoj določili, da se je ukvarjal z zgodovino. Kot direktor znamenitega znanstvenega inštituta, ki je imel svoj sedež v Kočevskem Rogu, je zbiral in pripravljajl dokumentacijo za slovenske meje po končani vojni. Takrat je moral oditi v Beograd, kot naš največji zgodovinski strokovnjak se je udeležil tudi mirovnih pogajanj v Parizu. Ker mu politika in diplomacija nista bili všeč, se je že 1948 vrnil na univerzo v Ljubljani. Kljub številnim ponudbam iz tujine ji je ostal zvest do upokojitve oziroma smrti, 1988. leta. Bil je tudi njen rektor. Zelo aktiven je bil tudi kot član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer je dejansko postavil na noge zgodovinski inštitut. Po svetu je bil znan kot eden največjih strokovnjakov za nacionalno vprašanje, zlasti pravice malih narodov do svojega zgodovinskega in političnega razvoja, stalno pa se je ukvarjal tudi s slovensko zgodovino in napisal številne razprave, ki še danes niso presežene. Njegova slava in pomen še danes, 35 let po njegovi smrti, nista nič manjši. Še vedno ga beremo in upoštevamo njegova spoznanja.

O Franu Zwitteru je v strokovni in znanstveni literaturi veliko napisanega. Ker tukaj nismo na znanstvenem srečanju, ampak spominskem druženju, bom o njem spregovoril kot človeku. Bil sem njegov študent, pri njem sem diplomiral, od leta 1979 sem bil njegov bližnji sodelavec.

Prvo, kar moram poudariti, je njegova izjemna bistrost. Marsikdaj gredo študirat zgodovino ljudje, ki se bojijo matematike. Zwitter je bil dober matematik in vrhunski šahist. Če ne bi živel samo za znanost, šah mu je bil vselej zabava, bi verjetno postal eden največjih šahistov na svetu. Bil je namreč boljši od svetovno znanega velemejstra Milana Vidmarja. Tudi za zgodovino moraš biti brihten in Zwitteru so

mnogi rekli ne g. profesor, ampak vaša bistrost.

Še bolj kot to pa je treba poudariti njegovo skromnost in izjemno ljubezen do študentov, zlasti brihtnih in revnih, katerim je na vse načine pomagal. Bil je zelo zahteven profesor, najbolj, kar sem jih srečal v življenju, toda nihče študentov ni tako ljubil kot on. Za njih je imel vedno čas. Bolj je bil študent brihten in reven, rajši ga je imel. Bogataških otrok, ki so pogosto manj brihtni, ni rad videl v svoji bližini. Prav tako tudi ni trpel politikantov. Ne črnih, ne rdečih. Ljudi je pravzaprav ločeval predvsem po pameti. To ne pomeni, da preprostih ljudi ni maral, nasprotno, zelo rad jih je imel. Ni pa prenesel neumnega govorjenja in ravnanja.

Fran Zwitter ni nikoli pozabil, da je po očetu slovenski Korošec, po materi pa Dolenjec. Rad je hodil na Koroško, redno se je kot gledalec udeleževal znamenitega ziljskega štehanja, igre mladih fantov, ki sedeč na dirjajočih konjih s kijem razbijajo škaf, ki je nataknen na visok drog sredi prireditvenega prostora. Z enako ljubeznijo je hodil tudi na Dolenjsko, za vse svete obvezno v Belo Cerkev in to peš iz Novega mesta. Z velikim veseljem je prijel tudi za kozarec rdečega. Takrat se je njegov obraz ob dobrem vinu raztegnil v prešeren in spoštljivo-

pobožen smehljaj, kot je pri nas Dolenjcih v navadi ob takih prilikah. Jedel je malo, nič pa mu bilo nerodno, če je bil zaradi vina, ne pijan, ampak prešerne volje. Takrat je rad pripovedoval zgodbe iz mladosti, iz Bele Cerkev, govoril o starem očetu Majzlju, očetu in mami, s katerimi počiva v skupnem grobu. Kako je bila njegova družina navezana na Belo Cerkev ne pove samo njegova želja, da je tu pokopan, ampak je celo njegova sestra, ki je živela v ugledni angleški družini, hotela priti na koncu življenja domov, v Belo Cerkev. Četudi mrtva.

Ker je bil Zwitter zgodovinarski genij, ga ne moremo posnemati. Kot genij se moraš že roditi. Njegova spominska plošča v Beli Cerkvi ni samo spomin nanj, ampak predvsem opozorilo in navodilo, da bomo v življenju uspeli, če bomo resno in trdno delali. Njegovi koroški rojaki se v rodni Ziljski dolini med seboj pozdravljajo: »Pamet nučaj!«

Druga stvar je ljubezen do rodne grude, do slovenske zemlje in slovenskega naroda. Nikoli ni jadikoval, kako smo majhni. Od svojih rojakov in študentov je zahteval ljubezen do naroda in svojega rojstnega kraja. Četudi je spraševal svetovno zgodovino, je pri njem vsak študent moral poznati tudi zgodovino rojstnega kraja. In to dobro.

Spoštovani. Pravijo, da smo Slovenci in Slovenija v krizi. Zwitter bi rekel: »Je že res, da je kriza, toda te so bile vselej v zgodovini, vsakega toliko časa in tudi ta bo slej kot prej minila. Bolj bomo pametni in delavni, prej je bo konec.« Torej: Nučajmo pamet, delajmo in radi, neskončno radi imejmo svoje kraje, svojo državo. Pamet in delo sta edina, ki vodita v varno in svetlo prihodnost!

Pogovor z županom Občine Teplice nad Bečvou g. Pavelom Taborskym

Prosim, na kratko mi predstavite vašo občino.

Občina Teplice nad Bečvou se nahaja v Srednji Moravski regiji, v neposredni bližini mesta Hranice. Mesto je poznano po termah Lazne Teplice, ki so eno najpomembnejših zdravilišč v Češki Republiki. Specializirani so za rehabilitacijo srčnih bolezni, s poudarkom na preventivi in zdravljenju bolezni srca in ožilja. Vse večji poudarek pa dajejo tudi na preprečevanje bolezni, ki jih povzroča stres, ter na izobraževanje o dejavnih tveganja pri arterosklerozi, kot so visok pritisk, sladkorna bolezen, debelost itd.

Občina šteje 350 prebivalcev. Večina naših občanov je zaposlena v zdravilišču. Občinski svet ima 7 zastopnikov, trije so v koaliciji, štirje pa v opoziciji, kar mi povzroča pri delovanju kar nekaj težav.

Jaz kot župan in moj namestnik nisva poklicna župana. Na občini sta zaposleni le dve osebi, računovodja in komunalni delavec, sezonske delavce (do 3 osebe) pa najamemo po potrebi.

Občina zavzema 370 ha površine, od tega je 63 ha gozdov.

Na katere dosežke ste še posebno ponosni?

Veste, posebnost zdravilišča je aragonitna jama s kapniki, katere vhod se nahaja v središču zdravilišča. V njej je v poletnem in jesenskem času okrog 15 st. C. Ponosen sem, da mi je uspelo to lepo naravno danost izkoristiti za kulturne dogodke. Tu se odvijajo koncerti, gledališke predstave, razne razstave.

Ponosen se tudi na informacijski sistem v občini, imamo tudi svoj občinski info kanal.

Naš kraj ima dva športna centra. Prvi obsega igrišča za tenis, nogomet ter ostale rekreacijske površine, drugi park pa ima čudovit vodni vrt z malimi restavracijami. Zgrajen je bil z državnimi donacijami.

Kakšni pa so vaši naslednji projekti?

Še v tem letu je pred nami velik projekt sanacije našega otroškega vrtca, predvsem v smislu izolacije in obnove fasade.

Pred nami pa je tudi organizacija številnih kulturnih dogodkov in športnih prireditev.

Kje vidite možnosti sodelovanja z Občino Šmarješke Toplice?

Naši občini povezujejo skupni interesi in podobnosti. Upam, da bo to vodilo v dolgoletno sodelovanje in prijateljevanje. Vidim veliko podobnosti predvsem na področju zdraviliškega turizma in vesel sem, da si lahko izmenjujemo izkušnje.

Vedno znova sem presenečen nad izpeljanimi projekti vaše občine, saj je vsako leto nekaj novega, od obvoznice, kulturnih in turističnih točk do krožišča. To so veliki projekti in vse čestitke, da ste jih tako uspešno izpeljali.

Povezujejo nas tudi kulinarika in tradicija in veliko mi pomeni, da lahko nabiramo ideje in se tako tudi strokovno izpolnjujemo.

Kje še vidite podobnosti med občinama?

Zanimivo se mi zdi, da bodo na Češkem naslednje županske volitve septembra 2014, tako kot pri vas. Za menoj je prvi mandat, kako bo pa naprej, bomo pa še videli. Pri nas ni direktnih volitev, volijo se politične stranke in te določijo župana. V bližnji prihodnosti se bo

sistem volitev spremenil, a naslednje volitve bodo potekale še po starem načinu.

Naslednja primerjava pa je malo smešna. Ko smo obiskali prireditev v kuhanju županijne obare, je sodelovala tudi ekipa iz društva upokojencev. In sodelujoče gospe so imele na glavah enake čepice, kot jih nosijo naše babice na Češkem. Za trenutek se mi je zdelo, kot da sem doma.

Kje v tujini bi živeli, če ne bi živeli v vaši občini, in zakaj?

Oh, to je pa težko vprašanje. Rad živim doma, lepo mi je. Če pa že moram odgovoriti, jasno, da kar v Šmarjeških Toplicah, najprej že zaradi podobnosti jezika, po drugi strani pa sem navezal kar nekaj pristnih stikov s tukajšnjimi prebivalci.

Zapisala: Katja Kuhelj Gorjanec

Občinski turnir v nogometu

V soboto, 8. 6. 2013, smo se na nogometnem igrišču pri OŠ Šmarjeta zbrale ekipe in se pomerile za prehodni pokal in naslov občinskega prvaka. Lansko zmago je branila ekipa NK Mirovniki, ki je tudi organizirala turnir.

NK Bela Cerkev

NK Zbure

NK Intertour

NK Plastoform Šmarjeta

NK Vinica

NK Mirovniki

V končno poletnem vremenu in prijetno prijateljskem vzdušju se je pomerilo 6 ekip, 6 starih znancev:

Po napetih tekmah in izvajanju enajstmetrovk je 3. mesto osvojila ekipa NK Intertour, v Finalu pa je NK Bela Cerkev premagala NK Vinico in tako osvojila prehodni pokal.

Nagrado za najboljšega vratarja si je prislužil Sebastjan Pavlin iz NK Intertour, za najboljšega igralca turnirja pa je bil izmed številnih, ki so prikazali odlično igro, izbran Blaž Lužar iz NK Vinica.

Vsem ekipam se zahvaljujemo za udeležbo, dobro voljo ter športno igro. Veselimo se že prihodnjega turnirja na odličnem igrišču v Beli Cerkvi.

Miha Gorenc

žito

Mlin Košak
MLIN S TRADICIJO

Cvetličarna
Šmarješke Toplice

Gradbena
mehanizacija
in prevozi,
Marjan Novak s.p.

Šmarjetke na intenzivnih pevskih vajah v Podčetrtku

Če hočeš biti najboljši, moraš slediti svoji poti. Ljudske pevke Šmarjetke verjamemo, da nam to tudi uspeva. Vsi naši dosedanji nastopi po Sloveniji in tudi v domačem okolju nam to potrjujejo. Med ljudmi smo prepoznavne, kar nam dajo vedeti tudi ostale pevske skupine, in verjemite, to zelo dobro dene. Od 15. do 17. marca 2013 smo se udeležile intenzivnih pevskih vaj v apartmajih Lipa v Podčetrtku. Glede na to, da nas čaka območna revija, ki poteka prek Javnega sklada, smo se odločile, da združimo koristno s prijetnim. V soboto zvečer smo imele samostojni nastop za vse goste hotela Breza in malce kasneje ob njihovem kvartanju še za goste hotela Sotelia. Vse prisotne poslušalce smo navdušile z ubranim in čvrstim petjem, kot se je izrazil eden od poslušalcev. Intenzivne vaje so potekale v sejni sobi hotela Lipa, in sicer v petek popoldan in soboto dopoldan. Poudarek smo namenile predvsem ljudskemu basu, petju »načez« in začetkom kitic. Petju z ležečim spodnjim glasom z našega podeželja smo dale še poseben pomen. Po uspešnih vajah in nastopih je prišla nedelja, čas za odhod domov. Spotoma smo si ogledale grad Podsredo in brestaniški grad, ustavile pa smo se še v Krmelju. Tam smo razveselile zbrano družbo. Dobra prijateljica naše pevke je namreč praznovala 70-letnico. Z veseljem smo gostom zapele nekaj pesmi, naše presenečenje je uspelo.

Naš vikend je bil s tem zaključen. Preveva nas lep občutek, ker so nas ljudje poslušali, z nami peli, se spominjali mladosti, staršev, babic, dedkov, žalosti, veselja, ljubezni ... in nato dodali: „Zelo lepo pojete, ostanite z nami, pridite še kdaj k nam!“ Zahvaljujemo se DPŽ Šmarjeta za vso podporo. Zahvala tudi naši ma voznicama Jelki in Mari, bili sta res odlični voznici. Nasvidenje na naslednjih vajah!

Vesna Durič

Kulturni dogodek v Beli Cerkvi

Ob materinskem dnevu in v počastitev dneva poezije so 24. marca v Beli Cerkvi nastopili člani Literarne sekcije Snovanja DU Novo mesto, harmonikar Matej Kastelic in ljudski pevci Vaški zvon iz Straže. Literati so predstavili svoj jubilejni zbornik, ki so ga izdali ob 10. obletnici delovanja. Svoje pesmi so posvetili materam in ženam. Gre za iskrene izpovedi ljubezenskih, hrepenenjskih, domoljubnih in življenjskih izkušenj, ki jim je prisluhnila polna dvorana skupaj z mag. Bernardko Krnc, županjo Šmarjeških Toplic. Organizatorke srečanja Društvo podeželskih žena in deklet v Beli Cerkvi so prisotnim ženam poklonile vrtnice, unikatni izdelek iz krep papirja. Izdelala jih je predsednica literarne sekcije Tereza Balažević, ki je tudi vodila program. Članice društva so prijetno presenetile nastopajoče, saj so jih pogostile s sladkimi dobrotami in vrhunskim vinom. Vsi nastopajoči so si zaželeli še veliko prijetnih srečanj s krajanji v Beli Cerkvi.

Rezka Povše

Izlet Društva upokojencev Šmarjeta

Mesec maj je čas bujne vegetacije, je čas, ki nas napolni s posebnim nemirom in hkrati z mnogimi pričakovanji.

Zato je tudi to leto Društvo upokojencev Šmarjeta organiziralo izlet. Tokrat pod vodstvom novega predsednika, gospoda Franca Naduja. Predsednik društva je bil prav prijetno presenečen, ker je bila udeležba zelo številčna.

Pot nas je vodila mimo Ljubljane proti Gorenjski. Obiskali smo grad Strmol, kjer nas je sprejela prijazna grajska gospodinja. Predstavila nam je zgodovino in razvoj gradu od nastanka v 12. stoletju pa vse do današnjih dni, ko služi kot protokolarni objekt.

Na naši poti smo se ustavili tudi na letališču Jožeta Pučnika na Brniku, ki letos praznuje 50 let delovanja. Sledil je odhod v Cerklje na Gorenjskem, v župnijo Velesovo, v vas Adergas. Obiskali smo nekoč samostansko, danes pa mogočno župnijsko cerkev Marijinega oznanjenja. V baročni cerkvi nas je pozdravil gospod Slavko Kalan, ki je res pravi dušni pastir in zlasti Velik človek. Zvedeli smo veliko o zgodovini samostana redovnic Dominikank, ki je bil zgrajen leta 1238. Samostanu je sledila izgradnja cerkve, ta je potekala od leta 1732 pa vse do leta 1771, ko je bila posvečena.

Nedaleč stran od cerkve na domačiji Vodnik nam je prijazno osebje postreglo z okusnim kosilom. Pot smo nadaljevali proti Brdu, kjer smo si ogledali državne protokolarne objekte in prečudovit park,

ki sta ga ustvarila brata Zois. Zapuščina bratov Zois se je ohranjala in dopolnjevala v časih predsednika Tita, pa tudi danes zanjo lepo skrbijo. Slišali smo zanimive anekdote, ki so bile povezane z bivanjem Tita na tem območju.

Polni prijetnih vtisov in dobre volje smo se pozno popoldan odpeljali proti domu.

Zapisala **Nada Durič**,

Šmarješke Toplice, 24. 5. 2013

Tečaj prve pomoči članov ekipe iz Zbur in Bele Cerkve

V okviru delovanja civilne zaščite je bil s strani občine Šmarješke Toplice organiziran tečaj prve pomoči za pridobitev naziva bolničar. V začetku leta 2013 smo pričeli s 70-urnim tečajem, ki je zajemal teoretični del s predavateljico dr. Nežko Dular in praktični del s predavateljem Petrom Črnetom. Tečaja se je udeležilo sedem članov ekipe iz Zbur in šest članov ekipe iz Bele Cerkve. Predavanja so potekala ob petkih popoldne in ob sobotah dopoldne. Kar smo se z dr. Nežko Dular naučili o človeškem telesu in o ukrepih prve pomoči, smo s Petrom Črnetom tudi praktično izvedli in se usposobili na področju ukrepanja pri različnih nesrečah. Pridobljeno znanje smo potrdili z uspešno opravljenim izpitom, dne 23. 3. 2013.

Člani obeh ekip smo se 15. 6. 2013 udeležili preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči Civilne zaščite in Rdečega križa, ki je bilo organizirano v okviru 6. občinskega praznika občine Šmarješke Toplice.

Napisali: **Katja Smrekar in Valentina Kragelj**

ŠD ŠMARJETA – NK PLASTOFORM ŠMARJETA v nogometni travni ligi ORNL

V minuli sezoni smo s končnim 1. mestom v nogometni travni ligi napredovali v višji rang tekmovanja. Trenutno smo uvrščeni na 2. mesto v skupini. Imamo pa tudi dva najboljša strelca; Jureta Žagarja, ki je v polno zadel 13-krat, in na drugem mestu Mateja Hrastarja, ki je zadel 11 golov. Prvo mesto v skupini je še vedno dosegljivo, čeprav zaostajamo za dve zmagi. Zaradi slabega vremena se bo liga nekoliko podaljšala, saj so bili do sedaj izpuščeni že trije krogi lige, ki se bodo odigrali na koncu rednega razporeda.

Lestvica po 12. krogu:

	tekme	zmage	neod.	porazi	razi. začetkov	difer.	točke
1. MIROVNIKI	12	9	1	2	34 : 13	21	28
2. PLASTOFORM ŠMARJETA	12	7	1	4	31 : 25	6	22
3. HRUŠICA	11	6	3	2	36 : 28	8	21
4. BPL SKRJANČEK - GABRJE	12	6	1	5	26 : 25	1	19
5. INTERTOUR	11	4	4	3	26 : 21	5	16
6. BPL KUNCEL - GABRJE	12	5	1	6	31 : 29	2	16
7. ŠD TREBELNO - OKREPČ. VINKL	12	3	2	7	25 : 37	-12	11
8. BRUSNICE - BAIMS	11	2	2	7	23 : 37	-14	8
9. DOLŽ - CENTER MOŽE	11	2	1	8	15 : 32	-17	7

Najboljši strelci:

1. Jure Žagar	(PLASTOFORM ŠMARJETA)	12 zadelov
2. Matej Hrastar	(PLASTOFORM ŠMARJETA)	11 zadelov

Vabljeni na ogled zanimivih ligaških tekem.

Športni pozdrav

ŠD Šmarjeta

Dvoranski turnir za pokal PLASTOFORM-a 2013

Športno društvo Šmarjeta je v nedeljo, 10. 3. 2013, priredilo tradicionalni turnir v dvoranskem nogometu, v telovadnici OŠ Šmarjeta. Pravico udeležbe so imele ekipe, ki so predhodno sodelovale v zimski ligi dvoranskega nogometa za pokal PLASTOFORM-a. Igralo se je po turnirskem sistemu na izpadanje. Tekme so bile zelo napete, saj so o zmagovalcu in napredovanju dvakrat odločali kazenski strelji. Po zaključku turnirja je sledilo druženje in malica v gostišču Pri dediju.

Turnirja so se udeležile naslednje ekipe:

- Banat
- G. M. Novak
- Izkušeni
- Plastoform Šmarjeta 1
- Plastoform Šmarjeta 2
- Vinica
- Zbure
- Yugo&EL-DI

3. Izkušeni
4. G. M. Novak

Najboljši igralec turnirja je bil Jože Žibert iz ekipe Vinica, najboljši vratar turnirja pa Boštjan Štrasberger iz zmagovale ekipe Plastoform Šmarjeta 1.

Športni pozdrav.

ŠD Šmarjeta

Končni vrstni red:

1. Plastoform Šmarjeta 1
2. Vinica

Tretje državno ocenjevanje in razstava kruha iz različnih vrst žit

V soboto, 13. 4. 2013, smo v bivši gostilni Prešeren Dolenje Kronovo sprejemale kruh za **tretje državno ocenjevanje kruha iz različnih vrst žit**, ki je tudi tokrat potekalo v organizaciji Društva podeželskih žena in deklet Bela Cerkev ter Zveze kmetič Slovenije.

Vabila so bila posredovana društvom iz celotnega območja Slovenije. Kruh je prineslo 149 udeležencev iz območja:

• Dola pri Ljubljani, Dolskega, Čateža, Frankolovega, Hinj, Makol, Vidma pri Ptuj, Domžal, Žužemberka, Trebnjega, Tržiča, Trebelnega, Leskovca pri Krškem, Mirne, Metlike, Šentruperta, Škocjana, Bučke, Dolenjskih Toplic, Straže, Novoga mesta, Šentjerneja, Otočca, Vrtojbe (gospa Mermolja je poslala kruh po hitri pošti), Velikih Lašč, Rake ter občani Šmarjeških Toplic.

Sodelovali so v kategorijah:

A – Pšenični kruh (45 hlebcev kruha)

V to kategorijo sodijo: pšenični beli kruh (moka TIP 400, 500), pšenični polbeli kruh (moka TIP 850), pšenični črni kruh (moka TIP 1100), pšenični polnozrnati kruh, (najmanj 80 % pšenične polnozrnate moke ali pšeničnega drobljenca).

B – Rženi kruh (4 hlebci kruha)

Je lahko izdelan iz ržene moke, iz rženega drobljenca oz. ržene polnozrnate moke. Pri izdelavi rženega kruha se lahko uporabi do največ 20 % pšenične moke, računano na skupno količino moke.

C – Kruh iz drugih krušnih žit (5 hlebcev kruha)

Se izdeluje iz vrst krušne moke, ki niso navedene pod A in B in se poimenujejo glede na vrsto krušne moke. Npr. pirin kruh, soržični kruh, kjer se uporabi najmanj 80 % te moke.

D – Mešani kruh (26 hlebcev kruha)

Je iz mešanice pšenične, ržene, ječmenove, ovsene, ajdove, koruzne, prosene, sojine ali polnozrnate moke, drobljenca ali kosmičev. Poimenuje se po vrsti moke: pšenični mešani kruh z najmanj 51 % pšenične moke, rženi mešani kruh z najmanj 51 % ržene moke, koruzni mešani kruh z najmanj 30 % koruzne moke, ajdov mešani kruh z najmanj 30% ajdove moke, ovseni mešani kruh z najmanj 20 % ovsene moke, ječmenov mešani kruh z najmanj 20 % ječmenove moke, proseni mešani kruh z najmanj 20 % prosene moke, polnozrnati mešani kruh z najmanj 30 % različnih vrst polnozrnate moke in pirin mešani kruh z najmanj 30 % pirine moke ali pirinih kosmičev. Odstotki se računajo od skupne količine moke.

E – kruh posebnih vrst (50 hlebcev kruha)

Temu kruhu so dodane različne surovine; mlečni kruh (50 % vode

nadomestimo z mlekom), maščobni kruh (vsebuje najmanj 5 % maščob, poimenuje se glede na vrsto maščobe npr. masleni kruh, kruh z oljčnim oljem ipd.), kruh s semeni (2 % semen), kruh z zelenjavo (2 % suhe zelenjave), kruh z zelišči oziroma z začimbami, ki vsebuje toliko začimb, da daje kruhu značilen okus, kruh z zrnji (najmanj 10 % zrn žit ali soje), krompirjev kruh (najmanj 20 % krompirja), sadni kruh (najmanj 10% sadja). Odstotki se računajo od skupne količine moke.

F – praznični kruh (19 hlebcev kruha)

Kruh, ki se pripravlja ob praznikih (božič, velika noč ...), ob posebnih šegah in navadah. Izdelan je iz pšenične moke T400. Vsebuje dodatke, kot so: mleko, maščobo, jajca, smetano. Je okrašen (npr. na njih okraski iz slanega testa) in lahko premazani z jajcem (kot velikonočni, božični, sadni, poročni ...).

Podeljenih je bilo **58 zlatih**, **53 srebrnih**, **34 bronastih** priznanj ter **4 zahvale**.

Zmagovalka ocenjevanja je Jožica Ferkolj iz Škocjana. Prejela je 79,83 točk za Praznični kruh.

Ostale prejemnice/prejemnike priznanj si lahko preberete na naši in-

ternetni strani: <http://www.dpzd-belacerkev.si/>

V letošnjem letu smo uvedle kar nekaj novosti. Najpomembnejša je ta, da so kruh ocenjevale tri tričlanske komisije (v preteklem letu ena petčlanska komisija). Predsednik komisije je bil Stanko Vorih. Kruh so ocenjevali po kategorijah:

Komisija v sestavi:

- Stanko Vorih – predsednik,
- Janja Žagar,
- Franci Planic je ocenjevala kruh iz kategorije A.

Komisija v sestavi:

- Karel Kozole – podpredsednik,
- Drago Košak,
- Ana Nuša Kunej je ocenjevala kruh iz kategorijo E.

Komisija v sestavi:

- Franci Levstik – podpredsednik,
- Anica Pajer,
- Elizabeta Verščaj je ocenjevala kruh iz kategorije B, C, D, F.

Vsak član komisije je ocenjeval za sebe. Iz skupnega št. točk smo izračunali povprečje.

Ocenjevali so:

- zunanji videz in obliko (oblika kruha, barva skorje, izgled površine skorje),
- vonj skorje in sredice,
- videz in lastnosti skorje in sredice (debelina, enakomernost, povezanost skorje in sredice, barva, poroznost, elastičnost, enakomernost sredice – vodni prstani, grudice),
- okus in topnost skorje in sredice.

Komisija je letošnje hlebce kruha zelo pohvalila. Bili so resnično dobri. Priporočilo je bilo samo glede deklaracij. Prinesiteljice/prinesitelji naj na njih obvezno napišejo sestavine in tipe moke, ki jih uporabijo, saj s tem komisiji olajšajo delo, pa tudi kakšna točka se pridobi, saj se tako neznatni dodatek lahko zelo vpliva na okus izdelka.

Za nemoteno delo komisije so skrbele članice društva. Njihova naloga je bila podati komisiji sestavine posameznega kruha, ki so bile navedene na deklaraciji, ter servirati posamezne vzorce ocenjevalcem.

Ob pomoči članic/ov in nečlanic/ov društva smo poskrbele za nemoten sprejem kruha, za vpis podatkov v računalnik, za pisanje priznanj, prevoz izdelkov na razstavnih prostorih v Belo Cerkev, za pripravo razstave ...

Vsi prineseni hlebci kruha so bili na ogled v nedeljo, 14. 4. 2013, v Kulturnem domu v Beli Cerkvi.

Zaključno prireditev: Sožitje kruha in vina je povezovala Majda Kušer Ambrožič. Za glasbene vložke je poskrbela Godba na pihala Šmarješke Toplice z gosti iz Međimurja – Puhački orkestar.

Na samem prireditvenem prostoru so članice društva pripravljale in nudile vinjevrško ajdovo pogačo, potekla je degustacija kruha, salam, vina. Zelo pa je teknila tudi obara, ki so jo pripravili vinogradniki. Domači in vabljeni gosti so nudili izdelke iz ličkanja, slame, volne, rože iz krep papirja, med, zelišča, čaje, moko ...

Da smo prireditev lahko organizirali in izpeljali, se moramo zahvaliti požrtvovalnim članicam, članom društva, ki so za pripravo darovale/i veliko svojega prostega časa. Zahvaliti se moramo seveda tudi vam, spoštovani prinesitelji kruha, kajti brez vas ne bi bilo ničesar.

Torej, najlepša hvala. Upamo, da se vidimo naslednje leto. Hvala tudi sponzorjem, donatorjem ter vsem ostalim, ki ste na tak ali drugačen način pripomogli k izvedbi celotnega dogodka.

Sonja Košak

7. Državno tekmovanje ekip prve pomoči osnovnih šol

V soboto, 11. 5. 2013, je na Debelem rtiču potekalo 7. državno tekmovanje ekip prve pomoči osnovnih šol, ki se ga je udeležilo osem osnovnošolskih ekip prve pomoči, ki so zmagale že na lokalnih in regijskih tekmovanjih. Ekipe so tekmovali iz poznavanja zgodovine Rdečega križa in iz znanja prve pomoči. V praktičnem delu pa so na ocenjevalnih točkah nudili prvo pomoč »ponesrečenim« v prometni nesreči, poškodovanim pri delu na dvorišču, pri nezgodi v kurilnici in družinskim članom v vsakodnevnih situacijah.

Dolenjsko regijo je zastopala ekipa Osnovne šole Šmarjeta, ki je osvojila 1. mesto in tako postala državni prvak. Zahvala za trud gre mentorici Ireni Zupančič in predavatelju prve pomoči Petru Černetu. 2. mesto je zasedla ekipa OŠ Notranjski odred Cerknica, 3. mesto pa ekipa OŠ Sava Kladnika.

Vsem iskrene čestitke.

Kruh

Čustva in spomini imajo osrednje mesto v človekovi duši, ko se preteklost vsiljuje v sedanost in vsak lep dogodek v človeku vzbudi spomine na srečo, žalost, LAKOTO. Lakoto, ki je danes še ne poznamo. Marsikdaj namreč vidimo kruh, odvržen v kanti za smeti. Lakota je nekoč bila prisotna v življenju skoraj v vsaki družini. Zgodba, ki jo bom napisala, je resnična in mi je delala preglavice, ali naj jo napišem ali naj jo shranim v svoj spomin.

Državna razstava kruha v BELI CERKVI je bila enkratna, pripravljena z veliko truda in energije, ki so jo v prireditelje vložile P. Ž. BELA CERKEV. Prireditev je bila 14. 4. 2013 pod vodstvom predsednice D. P. Ž. B. CERKEV, SONJE KOŠAK. Po oceni strokovnjakov so bili izdelki in prireditelji na visokem nivoju.

Razstava kruha je pritegnila mnoga društva iz cele Slovenije in tudi posameznike. Na razstavi si je bilo možno ogledati 150 izdelkov kruha z različnimi dodatki.

Zgodbo mi je zaupala ga. Ana iz D. S. O. NOVO MESTO

Tatvina kruha

Tisto majhno rezinico črnega kruha so mlečni zobje hitro zmleli in v ustih je ostal le kiselkast okus. Rezino smo dobili samo enkrat dnevno, zato je bila štruca črnega kruha dovolj za ves teden, čeprav smo bili pri mizi trije ali štirje. Sama bi jo pospravila v enem dnevu. Proti koncu tedna so bile rezine vse bolj kiselkaste in trše in zato je bilo mogoče odrezati še tanjšo rezino. V posteljo, če se je tistemu ležišču lahko tako reklo, sem morala brž, ko se je zunaj stemnilo. Pozimi je bila noč zelo dolga in če je bil še mraz in je v trebuhu krulilo, se je vlekla v neskončnost.

Nekega večera mi lakota ni pustila spati. Misel, da je kruh v srednjem predalu kuhinjske omare, mi ni dala miru. Tisti večer ga je gospodar zares položil v predal, videla sem. Varoval ga je, skrival in delil prisklednikom, od katerih ni bilo nobene koristi. Sredi noči me je predrzna misel pognala na noge. Tiho kot mačka sem se plazila iz sobe v kuhinjo. Deske pod mojo težo niso prej nikoli škripale, a to noč so zagnale škripajoči preplah. Vrata, ki so se pri polnem odpiranju drsala po podu, sem prelisčila tako, da sem jih odprla le toliko, da sem se zrinila skozi. Čeprav je bilo temno, sem do kuhinjske omare ali kredence, kot smo ji rekli, stekla. Srce mi je utripalo v grlu, ko sem v temi z rokami tipala po omari in ugibala, kateri predal je pravi. Pod prsti sem čutila nanose oljnate barve in vdolbinice, kjer se je odluščilo do lesa. Prav zaradi večkratnih nanosov barve in tudi zaradi vlage so se predali zelo težko odpirali. Moral si ga pritisniti z vso silo, da je zdrnil po vodilu. Sredi noči nisem smela uporabiti sile, saj bi se vsa kredenca stresla in posoda v njej zažvenketala. Zato sem predal vlekla k sebi z otroško močjo, ki se je v želji po kruhu neizmerno povečala. Predal je bil skoraj nad mojo glavo in ob odpiranju sem stala na prstih, tako da je bilo obrnjeno celo telo. Strah je napor še povečal in tresla sem se kot šiba na vodi. Končno sem predal z obema rokama toliko izvlekla, da sem s prsti otipala štruco kruha. Izvlekla sem jo ven in jo stisnila k sebi, da sem začutila prijeten vonj in čvrstost njene skorje. V tistem hipu sem ugotovila, da nimam noža. Spet sem stopila na prste, spustila kruh v njegov predal ter poskusila odpreti predal,

v katerem je bil nož. Ker se je ta predal pogosteje odpiral in je bil nižje, sem nož hitro našla. Pa se je spet zapletlo. Nož sem držala v eni roki in ker bi morala v gornji predal po kruh z obema rokama, nisem verjela, da mi bo uspelo. Ko sem se spet dvignila na prste in z nožem v roki segla po štruco, je rezilo glasno udarilo po lesu, da me je strah skoraj sesul. A nisem odnehala. Uspelo mi je izvleči štruco in tesno sem jo privila k sebi. Nato sem rezilo naslonila na skorjo. Spreletelo me je, kako naj odrežem rezino, da me drugega dne ne bodo izsledili. Pravzaprav še nikoli nisem odrezala kosa kruha, le opazovala sem odrasle, kako z nožem zarežejo v skorjo in nato skozi sredico. Že sem stopila na prste, da bi štruco spustila nazaj v predal, a me je vonj kruha premamil, da sem nadaljevala s krajo. Poskusila sem znova, čepe na tleh. Kruh sem položila na kolena, rezilo noža nastavila na skorjo in nož vlekla sem in tja, tako kot sem videla odrasle. Skorja se je upognila, vendar sem z otipom ugotovila, da vanjo sploh nisem zarezala. Za trenutek sem si odpočila, nato spet poskusila. Pod pritiskom noža se je skorja spet ugreznila, zazdelo se mi je, da sem odrezala košček. Potipala sem in ob razcefrani skorji je bilo tudi nekaj sredice. Odtrgan košček kruha sem dala v usta. Ta se je z mojo slino raztopil in napolnil telo s pričakovanim ugodjem. Rahlo kiselkasto se je razlezlo čez jezik in nebo in že ga ni bilo več. Z roko sem otipala zarezo v štruco in se prestrašila, saj je bila skorja razcefrana in v sredici, ki se je držala skorje, se je naredila luknja. Vedela sem, da bo naslednjega dne kraja hitro odkrita. Štruca na mojih kolenih ni več tako vabljivo dišala in tudi lakote nisem več čutila. Položila sem nož in štruco v predal in ga previdno zaprla. Tiho sem zlezla na ležišče. Preostanek noči sem prebedela. Zaspali nisem mogla, srce pa je do jutra trepetalo od strahu, kaj bo. Vstala sem zgodaj in zbežala na vas, preden so odprli predal s kruhom. Nisem bila lačna. Neizmerno dober kiselkast okus enega samega grizljaja ukradenega kruha me je nahrnil.

Zgodbo iz otroštva sem zapisala ob peki kruha. Dišalo je po vseh prostorih, v pečici je rasla zlato rumena štruca, jaz pa sem v mislih bežala daleč nazaj.

Terezija Balazević

Štruklji

Tradicionalna domača kuhinja se je na Dolenjskem ohranila z mnogimi značilnimi jedmi še v današnjem času. Viri pričajo, da se je nekoč na Dolenjskem zelo skromno jedlo. Pripravljali so jedi iz doma pridelanih poljščin in živali, ki so jih ulovili v gozdu ali potokih. Možje so nalovili polhe, gospodinje pa so jih spekle ali posušile za zimo. Pripravljali so ribe, žabe ter rake, ki so jih lovili v reki Krki in potokih. Meso je bilo zelo poredkoma na mizi, le ob največjih praznikih in različnih kmečkih opravilih. Skoraj vsak dan so kuhali kisle zelje ali repo in žgance, pogosto tudi močnik in kašo. Če pa bi se že morali odločiti za najbolj značilno jed, bi izbrali štruklje, za katere je etnolog Vilko Novak trdil, da so jih izumili Dolenjci. Na jedilniku našega kmeta so že vsaj od leta 1589, ko je bil zapisan prvi recept za pehtranove štruklje. Štruklji so bili na mizah ob vseh družinskih praznikih in ob koncu žetve, mlačve in drugih večjih poljedelskih delih. Ob pustu pa so bili na mizi že za zajtrk. Štruklji so lahko sladki ali slani in z različnimi nadevi. Po nadevu dobijo štruklji ime: orehovi, krompirjevi, pehtranovi, fižolovi, metini ... Lahko se pripravijo pečeni ali pa kuhani. Zelo dobro pa se poda k štrukljem žajnof, odlična omaka iz domače gorčice in neprevretega mošta. Za pripravo štrukljev uporabljamo vlečeno, kvašeno in krompirjevo testo, pripravljeno najpogosteje s pšenično, lahko pa tudi z ajdovo moko.

DOLENJSKI ŠTRUKLJI

Količina za 5 oseb

Testo

0,25 kg bele moke

1 jajce

1 žlica olja

mlačna slana voda

Nadev

0,20 kg naribanega belega kruha

2 jajci

0,25 l pregrete smetane

peteršilj

Naredimo vlečeno testo. Spočitega razvaljamo in razvlečemo, namažemo s smetano in potresemo s prepraženimi drobtinami. Med praženjem umešamo med drobtine razžvrkljana jajca, ki naj na vroči masti samo zakrknjejo. Štruklje zvijemo, razrežemo na štrukeljce in jih kuhamo v slanem kropu 15 do 20 minut. Kuhamo pa jih lahko tudi zavite v foliji.

Elizabeta Verščaj

Ekipa prve pomoči OŠ Šmarjeta je postala državni prvak

Ste se že kdaj vprašali, kaj bi storili, če bi med sprehom naleteli na nekoga, ki iz takega ali drugačnega razloga nezavesten leži ob poti? Kaj bi storili, če bi se otrok v vaši bližini začel dušiti, ker mu je v sapnik zdrsnil bombon?

» Poklicali 112,« bi se najbrž glasil odgovor. Toda kako bi do prihoda reševalcev pomagali vi?

Profesor dr. Ahčan je v svoji knjigi o prvi pomoči zapisal takole: »Vsakdo je dolžan poškodovanemu ali obolelemu v nujnem primeru po svojih močeh in sposobnostih nuditi prvo pomoč in mu omogočiti dostop do nujne medicinske pomoči. Nikakršna požrtvovalnost in človeška toplina ne moreta nadomestiti pomanjkljivega znanja in pomena odgovornosti za lastno varnost.« Veščin prve pomoči se lahko nauči vsakdo. Tudi osnovnošolci. Zato se v okviru krožka RK že nekaj let zapovrstjo učimo, kako ukrepati ob različnih poškodbah.

Svoje znanje lahko učenci, ki to želijo, preizkusijo tudi na tekmovanju, ki ga že tradicionalno organizira RK Slovenije. Ekipe, ki so sestavljene iz šestih članov, med seboj tekmujejo iz poznavanja zgodovine RK in znanja prve pomoči. V praktičnem delu pa morajo tekmovalci oskrbeti različne poškodbe vse od krvavitev, amputacije, zlomov pa do prikaza oživljanja.

Konec marca so po vseh Območnih združenjih RK potekala območna tekmovanja. Na območju OZRK Novo mesto se je tekmovanja udeležilo 13 ekip. Našo šolo so zastopali: Zala Pungersič, Eva Kralj, Mar-

ko Blažič, Polonca Vidrih, Nejc Nadu, Žan Zajc, Blažka Ilovar, Vanja Štimpfel, Katja Bevc in Tjaša Bevc.

Kar nekaj popoldnevov smo se zavzeto pripravljali. Pri vajah sta nam s svojimi nasveti in izkušnjami pomagala gospod Peter Černe, predavatelj prve pomoči, in gospa Cirila, za kar smo jima iskreno hvaležni.

Ves trud, ki smo ga vložili v priprave, je obrodil sadove, saj smo izmed vseh ekip pokazali največ praktičnega znanja in se uvrstili na regijsko tekmovanje. Tam smo se pomerili z ekipami iz OZRK Trebnje, Metlika in Črnomelj. Tudi tokrat smo bili uspešni in tako smo se 11. maja odpravili na 7. državno tekmovanje osnovnošolskih

ekip prve pomoči, ki je poteklo na Debelem rtiču.

Tokrat so bila vprašanja še težja in poškodbe, ki jih je bilo treba oskrbeti, še bolj zahtevne. Toda naša ekipa se ni ustrašila izziva in se na koncu zasluženo veselila pokala za doseženo zmago.

Seveda zmaga veliko šteje in smo je zelo veseli. Toda še veliko pomembnejše od zmage je zavedanje, da večšine, ki smo jih pridobili skozi priprave na tekmovanje, omogočajo reševanje in ohranjanje najdragocenejšega, kar imamo – življenja.

Ekipa prve pomoči z mentorico
Ireno Zupančič

Kuhali smo žgance

»Turizem in vrtec« je skupni projekt Turistične zveze Slovenije in Skupnosti vrtcev Slovenije, njegova letošnja rdeča nit je spozna-

vanje lokalne kulinarike in poimenovanje lokalnih jedi in okolice. V projektu sodeluje tudi Vrtec Sonček in v skupini Medvedki smo v ta namen povabili k sodelovanju babico ene izmed naših deklic, gospo Alenko Pajk, ki je med drugim tudi aktivna članica Društva podeželskih žena in deklet Bela Cerkev. Izmed ciljev, ki jih želimo dosegati, je tudi seznanjanje otrok s kulturo, tradicijo, zgodovino, običaji in turizmom. Zato smo gospo Alenko prosili, da nam skuha žgance – jed, ki je nekaterim otrokom znana, drugim pa popolnoma tuja, pa vendar je bila to tradicionalna jed naših staršev, starih staršev, ki pa se na žalost ni ohranila na vseh naših jedilnikih. Pripravila nam je ajdove, koruzne in bele žgance, ki jih je zabelila z domačimi ocvirki. Bili so odlični! Poleg tega pa je poskrbela za pravi tradicionalni pogrinjek – žganci so bili postreženi v treh lončenih posodah, otroci pa so vsi skupaj za eno mizo jedli z lesenimi žlicami. Tako smo že naše najmlajše na prijeten način seznanili z delčkom tradicije in kdo ve, mogoče smo navdušili še kakšno mamo (ali očeta), da bodo jutri na mizi žganci! Pa dober tek.

Simona Rangus, dipl. vzg.

Projekt shema šolskega sadja in moj odnos do hrane

Tako kot v večini slovenskih šol se tudi pri nas prizadevamo, da bi naše učence opremili z osnovnim znanjem o zdravem prehranjevanju. V ta namen se vključujemo v različne projekte, eden od teh je tudi Shema šolskega sadja, v katerega smo vključeni že četrto leto zapovrstjo.

Projekt izvaja Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja. Gre za ukrep skupne politike EU. Namen tega ukrepa je spodbuditi otroke k bolj pogostemu uživanju sadja in zelenjave in hkrati omejiti naraščanje pojavnosti prekomerne telesne teže in debelosti pri otrocih. Posledice neustrezne prehrane namreč povečujejo tveganje za nastanek bolezni sodobnega časa, kot so rak, sladkorna bolezen, srčno žilne bolezni, osteoporoza. Sadje in zelenjava zato predstavljata pomembno skupino živil v uravnoteženem vsakodnevem jedilniku, saj vsebujeta prehranske vlaknine, zaščitne snovi (vitamini in minerali), pa tudi visok delež vode.

Evropska unija je zaradi tega državam članicam namenila finančno pomoč za brezplačno razdeljevanje svežega sadja in zelenjave.

Največja pomoč za učenca v šolskem letu znaša 6 EUR.

Našim učencem sta tako enkrat do dvakrat tedensko na voljo še dodatno sadje in zelenjava iz integrirane in ekološke pridelave, ki ga poskušamo nabaviti pri lokalnih pridelovalcih, čeprav ni vselej lahko.

Tako kot ni vselej lahko prepričati naše nadbudneže, da bi posegli po svežem korenčku, papriki ali paradižniku. Kaj storiti, ko najstnica, z vso gotovostjo svojih trinajstih let, pravi, da pri kosilu ne bo »tistega zelja«,

pa čeprav je na jedilniku kislja repa. Ali pa ko se devetošolci na ves glas pritožujejo, da čaj ni užiten, ker je manj sladkan kot ponavadi. Kako jim dopovedati, da je voda iz pipe, hvala bogu, še vedno pitna in verjetno mnogo boljša kot tista iz plastenk, ki lahko vsebuje hormonske motilce. Da je domača marmelada, ki smo jo nabavili pri bližnjem predelovalcu sadja, boljša in seveda bolj zdrava kot tista, ki jo kupimo v trgovini. Bo pomagal pogovor, prigravarjaje, zgled? Vse ali nič od tega? Ali je treba morda le počakati, da bodo prerasli uporniško obdobje in se bodo v svoji odraslosti spomnili vseh tistih nasvetov o zdravi prehrani, ki so se jim tako uspešno poskušali izogniti v šolskih klopeh.

Če je odklanjanje sadja in zelenjave v določenem obdobju odraščanja na nek način normalno in sprejemljivo, pa to za razmetavanje in norčevanje iz hrane ne moremo reči.

Kako pogosto slišim: »Danes je bla pa malca ful zanjč. Kosilo je fuj.« Ali pa še huje: »To ni za žret«. Z vso odgovornostjo lahko za-trdim, da je vse kar pripravimo v šolski kuhinji užitno, okusno in prav gotovo ni »fuj«. Morda res ni takšnega okusa, kot doma skuha mama (in verjemite, nemogoče je pripraviti obrok, ki bi ustrezal vsem 259-im okusom, ki so jih otroci prinesli iz domače kuhinje), je pa pripravljeno z vso skrbnostjo in skoraj čisto v skladu s smernicami o šolski prehrani. Skoraj pravim zato, ker če bi bili naši

jedilniki povsem usklajeni s smernicami, bi se tisti » fuj« slišal še bolj pogosto. Koliko otrok bi pojedlo kos črnega kruha z zeliščnim sirnim namazom? Morda 30 %, približno toliko kot jih pred odhodom v šolo zajtrkuje. Vsi ostali bi najbrž brez pomisleka malico nedotaknjeno pustili na pladnju in posegli po prigrizkih, ki jim jih tako radodarno ponujamo.

Zadnjič mi je kolegica, ki poučuje v eni od novomeških šol, povedala, da so imeli za malico lešnike. In ko si jih je eden od devetošolcev drznil razmetavati po jedilnici, so zaropotali, da je bilo joj. Razredna ura, alternativni ukrep, razgovor pri pedagoginji.

Pa pri nas?

Enkrat ugriznjeno jabolko v smeteh, zvrtnane luknje v bombetkah, na pol pojedena žitna rezina za vogalom, grozdne jagode po hodniku.

Ko sem pred dnevi šla v knjižnico, se mi je zdelo, da sledim Janku in Metki, saj so me koščki prepečenca vodili prav do vrha stopnic. Na hodniku pred knjižnico pa so se prepečencu pridružil še

jabolčni krljji in ostanke riževih kruhkov. Kaj sem storila? To, kar storim zelo pogosto, pobrala sem koščke hrane in jih odnesla v organske odpadke. Bi morala poiskati krivce? Obvestiti razrednike, ravnateljico? Vse to že vedo in vsak se po svoje trudi, da bi bilo takega razmetavanja čim manj.

Kdo je kriv, da se to dogaja? Učitelji, starši, čas, v katerem živimo? Najbrž vsakega malo. Starši, ker smo otrokom v strahu, da ne bodo lačni, pripravljene kuhati le tisto, kar želijo. Ker

se preveč zanašamo na to, da bodo že v šoli poskrbeli, da otroci ne bodo lačni in jih v šolo pošljemo brez zajtrka.

V šoli smo krivi, ker se popolnoma ne držimo smernic, ki pravijo, da naj bi z malico pokrili 10–15 % celodnevni energijskih potreb. Mi pa jim, spet v strahu, da ne bodo lačni (le kaj bodo rekli starši, če bodo lačni), ponudimo prigrizke.

Otroci pa to s pridom izkoriščajo. Le zakaj bi se doma trudili za zajtrkom, če pa nas že ob prihodu v šolo pričakajo razno razne dobrote, ki so na voljo skozi cel dan in jih je toliko, da se mimogrede lahko še malo obmetavamo z njimi. Zakaj se ne bi kar naprej pritoževali, da je vse zanič in ne bo nihče opazil, da smo preprosto izbirčni. Za kar, mimogrede, otroci niso krivi sami.

Namen mojega pisanja ni, da bi kogar koli kritizirala ali obtoževala. Prej je članek namenjen vzpodbudi k razmišljanju in pogovoru. K temu, da bomo naše otroke skupaj naučili ene najbolj preprostih stvari. Da je hrana vrednota.

Da imeti dovolj hrane, žal tudi v Sloveniji, ni nekaj samoumevnega. In zato moramo z njo ravnati spoštljivo. Saj se še spomnite, kaj so rekly babice: »Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga«.

Kaj pa mi?

Irena Zupancič, organizatorica šolske prehrane

»GLIH« PRAU ZMEŠANA GENERACIJA 2004/2013, kakor se je poimenovalo sedemindvajset učencev OŠ Šmarjeta, ko so zaključili program devetletne osnovne šole. Skozi učni in vzgojni proces se je v devetih letih oblikovala prijetna skupina mladostnikov, ki bodo svoje izobraževanje nadaljevali v naslednjih srednjih šolah: gimnazija Želumlje (1), splošna gimnazija (4), tehniška gimnazija (3), ekonomska gimnazija (1), ekonomska šola (2), šola za medijskega tehnika (2), šola za strojnega tehnika (2), farmacevtski tehnik (2), tehnik zdravstvene nege (2), kmetijsko podjetniški tehnik (1), program za mesarja (1), slaščičar (1), avtoserviser (1). Vsekakor pestra paleta različnih poklicev, ki bo bodočim Slovincem prižgala svečko novega upanja k oživitvi gospodarskega razvoja.

Jože Novak

Radost

V srcu toplina.

V očesu blesk.

Daruj!

Radost je močnejša,

če jo z drugimi deliš.

To srečo, radost, toplino so prinesli v D. S. O. OREŠJE majhni sončki iz vrta Sonček iz Šmarjete. Ko vidiš, kako ostarelemu bolnemu človeku zažarijo oči, se začneš zavedati, da medgeneracijska povezava ni zaman. Veliko znanja, energije vložijo vzgojiteljice v ta mladi naraščaj, ki so kot pomladni cveti, kot čebelice, ki nabirajo cvetni prah, kot ptički, ki nabirajo semena, se veselijo, učijo, a pride čas, ko seme gre v klas.

Hvala Adrijani, Jožici, Katji za lep program.

Terezija Balazević

FLL tudi v šmarješko osnovno šolo?

V letošnjem šolskem letu se mi je na OŠ Šentjernej, kjer poučujem, ponudila priložnost voditi skupino izjemno talentiranih, ambicioznih in delavnih učencev v tekmovanju FLL.

KAJ JE FLL?

FIRST LEGO League – FLL je mednarodni projekt, ki spodbuja zanimanje mladih za **znanost**, **naravoslovje** in **tehnologijo**. Posebnost je, da vse opravijo otroci; vodje in mentorji le omogočajo pogoje za delo in usmerjajo ekipo. Projekt omogoča in spodbuja povezovanje gospodarstva in izobraževalnih ustanov že pri najmlajših.

Namen projekta:

SPODBUJA otroke, najstnike in vodje k spoznavanju znanosti in tehnologije.

VKLJUČUJE v ustvarjalno in zabavno učenje.

OMOGOČA zabavno, ustvarjalno in izkustveno doživetje, odkrivanje novega.

IZZIVA k reševanju problemov iz vsakdanjega življenja s pomočjo robotike.

UČI raziskovanja in premagovanja ovir.

GRADI pozitivno samopodobo in samozavest.

POVEZUJE tekmovalce z vsega sveta.

Tekmovanje FLL je sestavljeno iz treh delov:

PROJEKT – raziskovalna naloga in izdelava rešitve. Letos so ekipe združile glave pod temo: »Rešitev za starejše – kako ostati neodvisen, vključen in povezan.« Učenci so morali po znanstveni metodi raziskati problematiko, izbrati problem, najti starejšega partnerja s problemom in najti ter **izdelati** rešitev za problem. Učenci delajo praktično po sistemu znanosti in gospodarstva odraslih, kot v tako imenovanem resničnem svetu odraslih.

ROBOTSKI DEL tekmovanja temelji na izdelkih LEGO MIND-STORMS (NXT ali RCX).

Ekipa je sama sestavila in programirala svojega robota, da opravi vnaprej zastavljene naloge. Ekipe so imele možnost, da tekmujejo v treh 2,5 min trajajočih tekmah. Upošteval se je najboljši rezultat. Pravila so jasno in natančno določena, možnih rešitev je neskončno in vse so pravilne, vprašanje je le, katera je najuspešnejša.

VREDNOTE FLL (Core Values) so bistveni in osrednji del FLL in tvorijo osnovo vseh elementov FLL programa. Skozi potek celoletnega dela, turnirja in še posebej med posameznimi nastopi so sodniki ocenjevali, kako FLL ekipe razumejo in integrirajo vrednote FLL v svojo izkušnjo na FLL turnirju in vsakdanjem življenju. FLL vrednote so:

- Smo prava ekipa.
- Delamo, da bi našli rešitve. Vodijo in spodbujajo nas vodje in mentorji.
- Zavedamo se, da naši vodje ekip in mentorji nimajo odgovorov na vsa vprašanja; odkrivamo in učimo se skupaj.
- Častimo duh prijateljskega tekmovanja.
- Naša odkritja, spoznanja in izkušnje so pomembnejše od zmage.

Obisk na ameriškem veleposlaništvu v Ljubljani, kamor nas je povabil ameriški veleposlanik Joseph Mussomeli.

Ekipa na svetovnem festivalu v St. Louisu, ZDA.

- Izkušnje prijazno delimo z drugimi.
- Gracious Professionalism™ je naše vodilo pri vsem, kar počnemo.
- Zabavamo se!

Letošnji uspeh

Ekipa ROOSTERS iz OŠ Šentjernej je tudi letos opravila odlično delo, v Sloveniji zasedla skupno 2. mesto in se tako uvrstila na svetovni festival v St. Louisu, ZDA. Tudi tam je bila ekipa uspešna, saj je bila v dveh od štirih kategorij nominirana za nagrado, v robotskem tekmovanju pa je izmed 80 ekip iz 40 držav vsega sveta osvojila 18. mesto.

Moja želja je, da na ta odlično pripravljen celoletni projekt povabim tudi OŠ Šmarjeta, da bodo lahko najboljši učenci pokazali vse svoje razkošne talente v raznolikem izzivu FLL prihodnje leto. Naslov za naslednje leto je **Besnenje narave**. Učenci: **imate ali želite razviti idejo, kako preprečiti, ublažiti ali odpraviti posledice naravnih nesreč? Razvijte jo v tekmovanju FLL in naredite velik korak v Svet! Začnimo s FLL-jem tudi v Šmarjeti!**

Več info o FLL: : <http://www.fll.si/> , <https://www.youtube.com/watch?v=HMmHSbFYuQg> , <http://www.os-sentjernej.si/> (zavihek FLL, levo zgoraj)

Avtor: Miha Gorenc

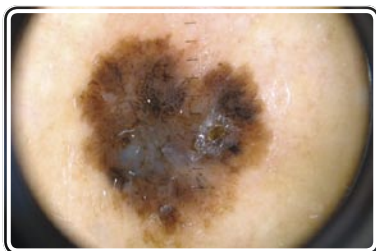
Odkrijmo melanom pravočasno

Melanom je maligni tumor kožnih celic melanocitov. Je najnevarnejši kožni rak, predvsem zaradi svoje velike sposobnosti širjenja na ostale organe. Ker je zdravljenje razširjene bolezni neuspešno, je umrljivost visoka.

Število bolnikov z melanomom se povečuje hitreje kot število bolnikov s katerokoli drugo vrsto raka. Predvsem zaskrbljujoče je naraščanje števila bolnikov z melanomom med mladimi odraslimi.

Melanom je rak, ki se lahko razvije pri vsakomur, vendar pa je tveganje za njegov nastanek pri nekaterih ljudeh večje: pri svetlolasih, svetlookih in svetlopoltih ljudeh, ki so bili zlasti v mladosti pogosto izpostavljeni sončnim žarkom, pri ljudeh, ki so večkrat utrpeli sončne opekline, pri ljudeh, katerih ožji sorodnik je imel melanom, pri starejših ljudeh, pri ljudeh, ki imajo veliko število znamenj, ter ljudeh, ki so že imeli melanom.

Melanom se lahko pojavi v obstoječem znamenju, večinoma pa nastane na novo. Na koži ves čas nastajajo nove pigmentne spremembe, med katerimi je lahko tudi melanom. Pomembno je, da ga ločimo od ostalih, nenevarnih pigmentnih sprememb na koži. Melanom je lahko v začetku zelo podoben navadnemu znamenju, a se za razliko od znamenja nato hitreje spreminja po obliki, barvi in velikosti. Je asimetričen (A – asimetry), nepravilnih robov (B – border), večbarven (C – colour), večji od 5 mm (D – diameter) in raste (E – elevation). Včasih lahko tudi srbi. Pri napredovani obliki se lahko pojavi tudi krvavitev.

Ker se melanomi ne spreminjajo vsi po sistemu ABCDE in jih je včasih težko razlikovati od znamenja in drugih pigmentnih sprememb na koži, je ključnega pomena za postavitve pravilne diagnoze dermatoskopski pregled kože.

Najpomembnejši dejavnik tveganja za nastanek melanoma je UV sevanje. Z ustrežno zaščito kože pred soncem lahko nastanek melanoma preprečimo. Z omejitvijo izpostavljanja soncu je treba začeti že v zgodnjem otroštvu, saj so prav sončne opekline v zgodnjem otroštvu eden od dejavnikov tveganja za razvoj bolezni kasneje v življenju. Tudi število pigmentnih znamenj je povezano z izpostavljenostjo soncu v otroštvu. Več kot je otrok izpostavljen soncu v otroštvu, več znamenj se bo pojavilo na koži. Večje število znamenj pa pomeni večjo verjetnost za pojav melanoma kasneje v življenju. Kožo moramo zaščititi predvsem z izogibanjem soncu, z uporabo oblačil, pokrival in očal ter z uporabo zaščitnih krem za tiste dele telesa, ki jih pred soncem drugače ni mogoče skriti.

Ker bodo učinki preventivnih akcij o pomenu zaščite pred UV žarki vidni šele čez desetletja, je za zmanjšanje umrljivosti zaradi melanoma trenutno najpomembnejše zgodnje odkrivanje z rednim samopregledovanjem in preventivnimi pregledi kože.

Redno spremljajmo spremembe na koži! Če odkrijemo melanom pravočasno, je ozdravljiv!

Nataša Grebenšek, dr. med., Dermatološki center Arsderma

Zdravstveno vzgojni center

Klopi na pohodu

Sončne spomladanske in poletne dni pa vse do kasne jeseni marsikdo preživi v naravi, kjer pa na nas vedno prežijo klopi. Največ jih najdemo do nadmorske višine 600 metrov, aktivni pa so na temperaturi, višji od sedem stopinj Celzija. Z ugrizom lahko povzročijo številne nevšečnosti, najnevarnejša sta klopni meningitis in lymska borelioza.

Lymska borelioza

je v Sloveniji močno razširjena bolezen, za katero praviloma zbolijo ljudje, ki jih je vbodel z *Borrelia burgdorferi* (Bb) okužen krvosolni insekt – največkrat (>90 %) je to klop.

Po podatkih društva za boreliozo je Slovenija endemična pokrajina in v samem evropskem vrhu glede obolenja in možnosti okužbe z Bb. Povzročitelj borelioze je spiralasto zavita bakterija, imenovana *Borrelia burgdorferi*.

Bolezen nastane, ko z borelijo okužena slina klopa po njegovem vbodu, med aktom sesanja gostiteljeve krvi, vdre v podkožje, od koder se bakterije širijo lokalno ali pa se celo po krvi in/ali limfi razsejejo po telesu. Kožne spremembe, ki se razvijejo na mestu vboda, so posledica širjenja borelij po koži. V nekaj dneh do nekaj tednih se *Borrelia burgdorferi* sensu lato preko krvi ali limfe razseje v različna tkiva, pri čemer se lahko pojavijo še spremljajoči splošni simptomi, kot so povišana telesna temperatura, bolečine v mišicah (najpogosteje v mečih), glavobol, huda utrujenost, prekomerno znojenje, suh kašelj. Razsoju sledi različno dolgo latentno obdobje, ki traja od nekaj dni do nekaj tednov ali mesecev ali celo let.

Bolezen poteka v **treh obdobjih** in je razdeljena v zgodnjo lokalizirano, zgodnjo diseminirano in kasno okužbo. Značilno je, da je klinična slika redko popolna. Potek bolezni je različen in spremljiv. Bolnik lahko zboli z eno samo pojavno obliko bolezni

ali pa se lahko simptomi stadijev celo prekrivajo. Včasih se bolezen pokaže šele, ko je že v kasni fazi obolenja.

Po vgrizu klopa morate biti pozorni na spremembe na koži. Pojavi se **Erythema migrans (EM)**, ki se praviloma razvije v obdobju nekaj dni (redkeje tudi po več mesecih) po vbodu okuženega insekta na mestu, kjer je povzročitelj vstopil skozi kožo in predstavlja značilno kožno spremembo zgodnje lokalizirane oblike bolezni.

Sprememba je lahko locirana tudi na mestu, kjer sicer vboda klopa nismo opazili.

Kožne spremembe so ovalne ali okrogle, homogene ali kolobarjaste in se postopoma večajo. Izjemoma je eritem manjši od 5cm.

Klopni meningitis

Klopni meningitis oz. meningoencefalitis je virusno vnetje možganskih ovojnic, ki se pojavi 2 do 3 tedne po ugrizu okuženega klopa. V Sloveniji so naravna žarišča okuženosti, kjer je ob ugrizu klopov večje tveganje okužbe (obolijo lahko tako ljudje kot živali).

Bolezniški znaki virusnega meningitisa nastopijo v dveh fazah:

1. V obdobju od 1 do 8 dni nastopijo glavoboli, povišana telesna temperatura, bolečine v trebuhu in mišicah, driska ali bruhanje. Potem nastopi od 1 do 20 dni dolg prosti interval, v katerem bolnik ne občuti nikakršnih bolezenskih simptomov.
2. Faza bolezni je prepoznavna po konstantno visoki temperaturi, glavobolu, lahko tudi nezavesti, kar so znaki prizadetosti možganskih ovojnic ali celo možganov. Pri odraslih je smrtnost približno 1–2 %. Bolezen lahko zapusti trajne posledice v obliki glavobolov, motenj koncentracije in preobčutljivosti na sončenje.

Obolenje za meningitisom ugotovimo in potrdimo s preiskavo možganske tekočine, v kateri so značilne spremembe. Edina terapija zoper to bolezen je počitek, antipiretiki in analgetiki. Povišano telesno temperaturo znižujemo tudi z infuzijami. Pred **boleznijo se lahko zavarujemo s cepljenjem**, ki sestoji iz treh odmerkov; drugi odmerek prvemu sledi čez 14 dni do 3 mesece, tretji pa sledi drugemu čez 6 do 12 mesecev. Učinek cepljenja obnovimo prvič po treh letih, za tem pa vsakih 5 let z enkratnim odmerkom cepiva.

Kaj lahko storimo sami?

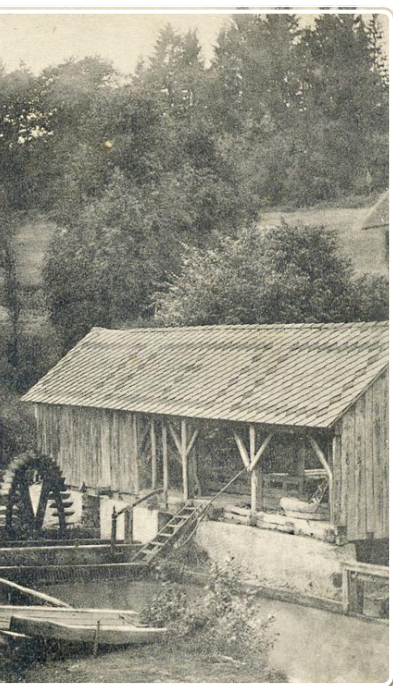
Najpomembnejše je preprečevanje okužbe.

Nekaj praktičnih nasvetov:

- Oblačimo se v svetla oblačila, ker na njih prej opazimo klopa.
- Na nevarna območja ne hodimo bos ali pomanjkljivo oblečeni.
- Priporočljiva so zaščitna sredstva proti vbodom klopov – repelenti. Nanašajte jih večkrat, saj se njihov učinek zmanjšuje s podaljšanim bivanjem v gozdu.
- Po izhodu iz ogroženega območja se medsebojno pregledajte in po potrebi takoj odstranite prisesanega klopa. Pri tem se lahko uporabi posebna pinceta, ki se dobi v lekarni. Klopa odstranimo čim hitreje in s čim manj manipulacijami. Potrebno ga je zagrabit ob glavicu tik nad površino kože in ga ob stalnem vlečenju nežno polkrožno vrteti za okoli 45°. Pri tem ga ne smemo odtrgati, še manj zmečkati, saj bi ob tem v rano lahko vdrla bakterije. Po možnosti si po izdrtju kožo še dezinficirajte.
- Po prihodu domov je najbolje odložiti nošena oblačila na zavarovano mesto ali jih iztresti in to še pred vstopom v stanovanje.
- Ker je klop izredno občutljiv na suh zrak, ga je najlažje uničiti, če oblačila krajši čas sušimo v strojnem sušilcu perila.

ZAPOMNITE SI: VERJETNOST OKUŽBE Z BORELIJO SE POVEČA S PODALJŠANIM TRAJANJEM PRISESANEGA KLOPA!!!

Pripravila: **Mojca Šenica**, dipl. med. sestra
Vir: Društvo bolnikov z boreliozo

Obrtniki in trgovci – domači založniki razglednic

Založniki razglednic so bili poklicni ali priložnostni. Slednjim se lahko zahvalimo, da imamo ohranjenih veliko podob naših vasi iz prve polovice 20. stoletja. Na osrednjem Dolenjskem izstopajo po številu obrti in trgovin Novo mesto, Mokronog, Žužemberk, Mirna, Trebnje, Škocjan, Šentjernej in Šentrupert. Adresarja za slovenske dežele iz leta 1912 in 1921 nam postrežeta z naslednjimi številkami. Tedaj je bilo na osrednjem Dolenjskem okoli 310 gostiln, žita so mleli v približno 140 mlinih na vodni pogon. Prebivalci so se oskrbovali z različnimi izdelki v okoli 240 trgovinah.

Med obema vojnoma je imela družina Zorko v Družinski vasi kmetijo, gostilno, mlin in žago. Zaradi bližine Šmarjeških toplic so gostilno radi obiskovali Novomeščani in novomeška društva. Tedaj je bilo v navadi, da so društva organizirala nedeljske izlete v okoliške kraje, kamor so se odpeljali z vozovi.

Majda Pungerčar

Razglednico hrani: Dolenjski muzej Novo mesto

Kulturne znamenitosti naših vasi

Sela pri Zburah

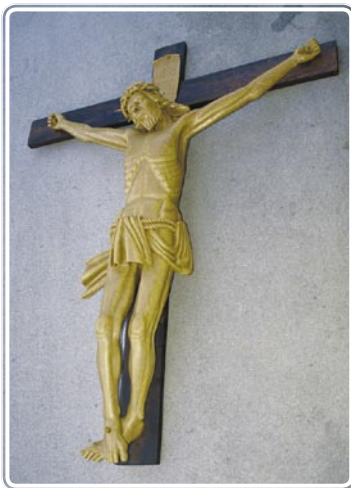
Sela pri Zburah so ena od manjših naselij v naši občini. Prebivalci, ki živijo na nadmorski višini 343 m, se že stoletja ukvarjajo s poljedelstvom, živinorejo in vinogradništvom.

Leta 1830 je bilo na Selih 25 hiš; v njih je živel 27 družin. Tistega leta so našli 82 prebivalcev. Vas je imela v Homu tudi svoj mlin. Kljub težkemu življenju so živeli v slogi. Na pomlad je pogosto pri marsikateri hiši zmanjkovalo hrane, poleti pa vode.

V prvi polovici 20. stoletja so se odločili, da bodo zgradili vaški vodnjak.

To jim je uspelo, še preden so v Šmarjeti posvetili sedanjo farno cerkev. Iz studenca, ki ni presahnil niti ob najhujši suši, so napeljali vodo v vodnjak, ki so ga zgradili sredi vasi. Ob vodnjaku seveda ni manjkalo korito za napajanje živine. Nad vodnjakom so postavili kapelico in v njej kip Matere Božje s priprošnjo in v zahvalo, da pitne vode ne bi nikoli zmanjkalo.

Studenc je tedanji šmarješki župnik leta 1926 tudi blagoslovil. Na to slovesnost so se vaščani pripravljali ves teden. Nad vodnjakom in kapelico so postavili slavolok in ga okrasili s spletenim vencem. Na sliki, ki je nastala ob tej slovesnosti, pa opazimo še drugo dragoceno kulturno znamenitost. Na gospodarskem poslopju ob vodnjaku je bil tedaj že več kot tri desetletja star križ: rezbarsko delo neznanega ljudskega umetnika. Kristus na križu je velik 180 cm. Take umetnine ne premore nobena vas v naši občini.

Obnovljeno razpelo v cerkvi sv. Lenarta na Koglem.

V začetku tega stoletja so razpadlo gospodarsko poslopje končno podrli in na tem mestu zgradili novo stanovanjsko hišo. Križ sta več kot 10 let skrbno hranili Fani Krnc in Jožica Kraševc.

Pred dvema letoma je Domoznansko društvo Šmarjeta odpeljalo križ k akademskemu kiparju, ki je umetniško delo lepo obnovil. Ker vaščani Sel niso našli primernege mesta, kamor bi postavili križ, smo ga, z njihovim soglasjem, odpeljali na Koglo, v cerkev sv. Lenarta.

Fotografije, ki so nastale leta 1926, hrani gospa Zvonka Gričar.

Jože Perše

Leta 1926 so na Selih zgradili vaški vodnjak in kapelico.

Vaški vodnjak s koritom za napajanje živine, nad njim kapelica, na levi gospodarsko poslopje z razpelom.

Delček domačije ob vaškem kolovozu, vse strehe so bile tedaj krite s slamo.

Soseska, zbrana ob blagoslovu vaškega vodnjaka.

Zimska pokrajina ob koncu marca. V ozadju Radovlja in Trebelno.

Močno sneženje ob koncu marca 2013, Dolenje Kronovo.

Pomlad 2013 na amaterski vremenski postaji Družinska vas

Marec je prvi mesec meteorološke pomladi. Je mesec, ko se narava počasi že prične prebujati. A letošnji marec je bil vse prej kot spomladanski. Kljub sončnemu vremenu je na tleh še vztrajala snežna odeja od obilnega

botrovala visokemu vodostaju potokov in rek. Reka Krka je poplavljala v nekoliko večjem obsegu kot običajno. Na njivah in travnikih je bilo še vedno veliko vode. 14. 3. nas je prešla izrazita hladna fronta z globokim sekundarnim ciklonom v severnem Jadranu. Občutno se je ohladilo, po nižinah je zapadlo do 20 cm snega, v višjih legah pa do 40 cm. Snežno odejo je v naslednjih dveh dnevih pobralo. Zanimivo, da je sneg v Šmarjeti vztrajal en dan manj kot v Družinski vasi. Spomladi pogosto pride do večjih razlik v snežni odeji po nižinah. Opazno več ga pade

Aprilski sneg na postaji v Družinski vasi.

februarskega sneženja. Skopnela je do 8. 3., ko smo beležili tudi najvišja temperaturo v mesecu, in sicer 16,5°C. Na prisojnih legah pa je skopnela že v prvih dneh meseca. Višje temperature in pospešeno taljenje snega sta

južno od Vinjega Vrha (Družinska vas, Bela Cerkev) kot severno (Šmarjeta, Zbure) kljub nižji nadmorski višini. Tedaj v Šentjerneju skoraj ni bilo snežne odeje. Vmes je sledila kratka vremenska pavza, ko je bilo nekaj več

sončnega in toplejšega vremena. 24. 3. se je od SV približevalo jedro z zelo hladnim zrakom za konec marca. V severnem Jadranu je ponovno nastal ciklon, ki je še bolj okrepil dotok hladnega zraka iz SV. Močno se je ohladilo. Najvišje dnevne temperature so bile neobičajno nizke. Naslednji dan je ob sneženju temperatura ves dan ostala pod -2°C. Tako smo zabeležili najpoznejši ledeni dan od leta 1960 dalje. Hladno vreme je vztrajalo do konca meseca. Mesec marec je bil na amaterski vremenski postaji najhladnejši od začetka mojih meritev leta 2003. Padlo je največ padavin, ravno tako je bilo največ dni s padavinami, ko je padlo vsaj 1 mm dežja. Snežna odeja je vztrajala najdlje. V preteklosti so seveda bili tudi že bistveno bolj zimski marci, še posebej leta 1955, z izjemno obilno snežno odejo po nižinah. Ali pa zelo topli, kot je bil lanski. April se je nadaljeval z neobičajno hladnim vremenom. Snežilo je tudi po nižinah, a z vsakim metrom višje je bilo snega več, v krajih nad 300 m ga je zapadlo več kot 15 cm. V drugi dekadi se je nad našimi kraji zgradilo območje visokega zračnega pritiska. Postopoma se je segrelo, padavin je bilo malo. Vegetacija je iz dneva v dan vidno napredovala. Še posebej v zadnji dekadi, ko so najvišje dnevne temperature dosegle in presegle 25°C. April je bil temperaturno gledano nekoliko toplejši od povprečja. Primanjkovalo je padavin. Imeli smo več dni s snežno odejo, kot je to običajno. Toplo vreme je vztrajalo še v prvih dneh maja. 1. 5. smo beležili najzgodnejši vroč dan od leta 1960 dalje. Bil je 30,2°C. Najvišja aprilaska temperatura je 28,9°C, iz aprila 2012. Po 5. maju se je vreme korenito spremenilo. Od SV se je nad srednjo Evropo spustilo jedro s hladnim zrakom. Pogosto so se pojavljale padavine. Proti koncu meseca je bilo zelo hladno. Ob padavinah je bilo sredi dneva le okoli 13°C (25.5.). Jutranje temperature so bilo pogosto pod 10°C. Najnižja temperatura je bila 5°C

	Marec 2013	April 2013	Maj 2013	Povprečje
povprečna temperatura (°C)	3,6	11,9	14,8	10,1
najvišja temperatura (°C)	16,5	27,7	30,2	30,2
najnižja temperatura (°C)	-6,6	-1,3	5,0	-6,6
št. dni s snežno odejo	17	2	0	16
Št. toplih dni (Tmax=>25°C)	0	5	3	8
Št. vročih dni (Tmax => 30°C)	0	0	1	1
Št. ledenih dni (Tmax <0°C)	1	0	0	9
Št hladnih dni (Tmin <0°C)	17	2	0	19
Št. dni s padavinami (=>1mm)	15	10	14	39
Količina padavin (mm)	130,1	80	160,8	370,9

Proti koncu aprila je vegetacija nadoknadi-la zamujeno iz začetka meseca.

Ploha v začetku maja.

(14. 5.). V mrazišču Žaloviče je temperatura dosegla ledišče, pojavila se je slana. Maj je bil po letu 2003 tretji najhladnejši. Padlo je veliko padavin, občutno več od povprečja. Neobičajno je, da je bilo v aprilu več toplih dni ($T_{max} \Rightarrow 25^{\circ}\text{C}$) kot v maju. Hladnejše vreme je bilo v začetku junija, padlo je nekaj malega padavin. V drugi dekadi se je precej segrelo. 15. 6. se je začel vročinski val. Zaradi velike vlažnosti zraka se vroče vreme težje prenaša. Jutra so bila precej topla. Minimalne temperature so le po nižinah padle pod 20°C . V višje ležečih krajih pa temperatura ni padla pod 20°C . V četrtek, 20. 6., bo najverjetneje najbolj vroč dan v junijih nasploh, če ne pa med najtoplejšimi. Za vikend bo sledila ohladitev, za tem se bo nadaljevalo bolj spremenljivo vreme z občasnimi padavinami. (napoved podana na podlagi kart 19. 6. 2013, vreme je dobro napovedljivo do 6 dni vnaprej, vse kar je čez, je zgolj ugibanje).

Več o vremenu si lahko preberete, hkrati pa si še ogledate več fotografij vremenskih pojavov na spletni strani www.druzinskavas.blogspot.com

Blaž Košak

Viri: www.arso.gov.si, www.druzinskavas.zevs.si

Andaluzija – vonj po Španiji

»O, greš v Barcelono? Ne? Kam pa, v Madrid?« Tako zvenijo vprašanja znancev, ko jim naznaniš, da boš letos poleti odletel v Španijo. V turističnem smislu Slovenci zelo radi enačimo Španijo z Barcelono, a je ravno Barcelona najmanj španska od vseh španskih mest, njeni prebivalci pa čedalje glasneje zahtevajo odcepitev in se nimajo za Špance, marveč Katalonce. Andaluzija, avtonomna pokrajina na jugozahodu, je tista, ki poseblja Španijo. Tu sta doma flamenko in bikoborbe, lepota in značaj mest pa pričata o preteklosti, ki so jo v veliki meri zaznamovala severnoafriška plemena. Nikjer v Evropi namreč ne boste našli tako veličastne mešanice krščanskega in muslimanskega izročila. Trojček najslavnejših andaluzijskih mest sestavljajo Sevilla, Cordoba in Granada.

Cordoba

Cordoba, rojstno mesto filozofa Seneke, danes šteje nekaj več kot 300.000 prebivalcev. Mesto je leta 929 postalo prestolnica cordob-

skega (muslimanskega) kalifata, ki je obsegala skoraj celotno območje iberškega polotoka in del severne Afrike. Po mnenju mnogih zgodovinarjev je bila Cordoba v 10. in 11. stoletju največje mesto na svetu, številke se gibljejo tudi do za tisti čas neverjetnega milijona prebivalcev. Zgodovina nas dostikrat uči, česa ni več pametno ponavljati v sedanjosti, toda zgodba cvetoče Cordobe navdušuje ravno z nasprotnim. V temnem srednjem veku so tam strpno sobivali večinski muslimani, kristjani in Judje, sodelovanje je rodilo znanstveni in medicinski napredek, mesto pa je postalo intelektualno središče sveta. Danes Cordoba ni več španski paradni konj, toda sprehod po njenem starem mestnem jedru, ki je kar drugo največje na svetu, popotnika prestavi v nek drug čas. Ozke uličice, med katerimi še zlasti izstopa judovska četrt, vas hitro pripeljejo do glavne mestne znamenitosti, cordobske katedrale, znane tudi pod imenom Velika cordobska mošeja. Kako ima lahko ena stavba dva pomensko povsem drugačna poimenovanja?

V 6. stoletju so tam začeli graditi cerkev sv. Vincencija, ko pa so oblast leta 785 prevzeli muslimani, je tam začela rasti mošeja. Končno podobo in velikost z dvoriščnim nasadom pomaranč in minaretom je dobila leta 987. Naslednja tri stoletja je zgradba, ki ohranja status največjega muslimanskega spomenika v zahodni Evropi in tretje največje mošeje na svetu, predstavljala srce cordobskega sakralnega in posvetnega življenja, leta 1236 pa je bila po padcu muslimanske oblasti posvečena v škofijsko cerkev. Minaret so spremenili v zvonik, v središčni del mošeje pa so vzdali renesančno katedralo. Tako lahko danes v tem ogromnem verskem objektu pravzaprav izkusimo malo krščanskega in malo muslimanskega. Največja značilnost pa je zagotovo 856 stebrov prvotne mošeje, izdelanih iz jaspisa, kremenca, marmorja in granita, ki naj bi ponazarjali palme arabskega sveta in neskončnost raja.

Granada

Ob vznožju Sierre Nevade se zgolj uro vožnje od sredozemske obale na 738 metrih nadmorske višine pne Granada. Ta je znana kot mesto, ki je po skoraj osmih stoletjih muslimanske vladavine kot zadnje padlo v roke krščanskih vladarjev, njen zaščitni znak pa je veličastna Alhambra. Ta je bila v 9. stoletju zgrajena kot strateška trdnjava mesta. Skozi stoletja so različne mavrske dinastije trdnjavo razširile v pravcato mesto v malem in jo ozaljšale s prekrasnimi vrtovi in palačami. Danes je Alhambra najbolj obiskana španska znamenitost, notranjost njenih palač pa je prava paša za oči, oblikovalski presežek ter čudovit spoj orientalskih in zahodnih arhitekturnih slogov. Skratka, besede, pa tudi slike ne morejo opisati tega izvrstnega prostorskega oblikovanja, ki pa se ga, na žalost, ne da doživeti brez prisotnosti ogromne množice turistov. Obisk Alhambre sicer ni edina stvar, ki bi vas morala zanimati v Granadi. Na griču, ki leži nasproti Alhambre, se nahaja Albayzin, sred-

njeveška soseska z apnom pobeljenih hiš, ki spominjajo na ulice severnoafriških mest. Na njenih ozkih in romantičnih ulicah se zvečer tare turistov in mladine, v zraku pa je čutiti sproščenost ter vonj omamnih vodnih pip. Svojevrstna granadska posebnost so tudi brezplačni tapasi, ki vam jih postrežejo ob naročilu pijače. Tapasi, sicer splošna španska kulinarčna značilnost, so raznovrstni hladni in topli prigrizki z lokalno noto, ki pa se spreminjajo z vsakim novim naročilom pijače. Tako lahko dobite kruhke s pršutom, sočno paradiznikovo solato, kuskus z zelenjavo, polnjene olive ali pa tudi malo porcijo španske rižote paella. Skratka, Granada je več kot le Alhambra in v mnogih pogledih najlepše in najprivlačnejše andaluzijsko mesto.

Sevilla

Sevilla je prestolnica Andaluzije in tretje največje špansko mesto. Njeno preteklost so do sredine 13. stoletja krojili isti akterji kot v Granadi in Cordobi, svoj pravi razcvet pa je mesto doseglo za časa odkrivanja novega sveta. Imenitna pročelja stavb v starem delu mesta tako še danes zrcalijo dejstvo, da so tu nekoč dobesedno razkladali zlato. Največja sevilska znamenitost je katedrala sv. Marije, ki je tretja največja cerkev na svetu in ne bi pretiraval, če bi dejal, da za obhod njene gotske zunanosti porabite kar 10 minut. Cerkev hrani ogromno bogastva, med drugim se lahko pohvali z enim najveličastnejših oltarjev na svetu, ki je visok več kot 20 metrov in izdelan iz samega zlata, ter posmrtnimi ostanki Krištofa Kolumba. S katedralo, ki so jo na mestu nekdanje mošeje gradili več kot 100 let, je povezana tudi zanimiva anekdota. Eden izmed članov cerkvenega zbora naj bi zbranim dejal: »Zgradimo tako veličastno in lepo cerkev, da bodo tisti, ki jo bodo videli, mislili, da smo bili nori.« Ni kaj, ko zgradbo uzrete z lastnimi očmi, se morate s to izjavo enostavno strinjati. Poleg katedrale stoji nič manj slavna Giralda, 104 metre visok cerkveni zvonik, ki je nastal z rekonstrukcijo

nekdanjega minareta. V neposrednih bližini je še en arhitekturni biser, kraljeva palača Alhazar. Gre za nekakšno Alhambro v malem, razlika je le v tem, da so ji današnje podobo dodelili krščanski vladarji. Ti so se sicer zelo navduševali nad mavrsko arhitekturo in oblikovanjem, tako da je današnja podoba palače, njene notranjosti in vrtov, mešanica islamske in evropske umetnosti. Za razliko od Alhambre se tu gnete malo manj turistov, vstopnica je nekoliko cenejša, zato je obisk zelo zaželen in v mnogočem prekaša granadsko izkušnjo. Pri Sevilli je treba omeniti še znamenito biko-borsko areno ter Španski trg. Na slednjem se bohoti gromozanska polkrožna stavba, ki jo dopolnjujejo do potankosti dekorirani mostički in vodni kanali. Stavba je bila zgrajena leta 1929 za ibernsko-ameriški sejem, danes pa so v njej različni vladni uradi. Človeka pogled na njeno velikost in lepoto, ki je mešanica različnih slogov, naravnost presune.

Uporabni podatki

Za tiste, ki vas je potopis navdušil za obisk Andaluzije, nekaj uporabnih napotkov. Nizkocenovni letalski prevoznik iz Benetk leti v Sevillo, od koder ste v okoli dveh urah z uporabo lokalnega prevoza (včasih je boljši vlak, včasih avtobus) v katerem koli od opisanih mest. Druga možnost je tudi let iz Trsta v Valencio, ki si jo je prav tako vredno ogledati, nato pa skočite na nočni avtobus za Granada, ki vozi dobrih 8 ur in stane okoli 45 evrov. Avgusta 2012 se je tako dalo dobiti letalski karti (Trst-Valencia in Sevilla-Benetke), ki sta vključevali 15 kg kovček, za 135 evrov. Karte je priporočljivo kupiti nekaj mesecev vnaprej. Cena nastanitve, lokalnih prevozov in hrane je cenejša kot v sosednji Italiji, da kakšnih severnejših evropskih držav sploh ne omenjam. Čuti se, da je Špance kriza pošteno udarila po plečih, kar pa za popotnika ni nič slabega. Mogoče še zadnji napotek, ki zna biti najpomembnejši. Andaluzija ima pravo peklenško poletje, temperature se avgusta nemalokrat dvignejo nad 40 stopinj Celzija. Ko se odpravite na ulico ob devetih zvečer, je v zraku še vedno »prijetnih« 38 stopinj, temperatura pa tudi ponoči ne pade pod 25. Granada je zaradi nadmorske višine nekoliko prijetnejša, saj temperatura ponoči pade do 15 stopinj. Bivanje sicer izboljša izjemno suh zrak (znojili se boste manj kot pri slovenskih 30 stopinjah, pa tudi težave z mastno kožo bodo izginile), tako da ne bo težav z dihanjem, pa tudi vročino boste lažje prenašali. Sicer pa brez skrbi, tudi najcenejši hoteli so opremljeni s klimo, ko pa boste na prostem, le poiščite senco. Če tega ne verjamete, boste po obisku Španije šele zares doumeli pomen popoldanske »sieste«, ko se življenje južnih narodov upravičeno ustavi.

Jaka Darovec

Usoda »gmajske štirne«

Nekaj časa se je govorilo, potem opozarjalo, vendar nihče ni resno pričakoval, da lahko kar tako izgine od »pamtiveka« ročno izkopan in z na okroglo klesanimi kamni obložen vlečni vodnjak na gmajni v nekdanji Dolenji vasi, sedaj Šmarjeti.

Vlečni vodnjak, kakor se v strokovni literaturi poimenuje vrsta vodnjaka, so poznali že v davnini. Gradili so jih že v zgodnjem neolitiku (primeri na Cipru, v Evraziji), v starem Egiptu so jih imenovali šadufi, v Prekmurju vodnjak na »čigo«, na gimnaziji v Novem mestu pa so ga profesorji poimenovali panonski vodnjak in so ga uvrščali med posebnosti Dolenjske. Dijaki so morali vedeti, da se ta posebnost nahaja v šmarješki dolini.

Sprva so take vodnjake gradili premožni ljudje (grofje, graščaki, veleposestniki), kasneje pa tudi revnejši kmetje, običajno po več skupaj zaradi stroškov. Postavili so jih na vaških gmajnah, ki so bile, tako kot vodnjaki, javno dobro. Pri uporabi so veljala nenapisana pravila, ki so jih vsi spoštovali. Takšni vodnjaki so omogočali pridobivanje vode za napajanje živali, za pranje in tudi za pitje.

Osnova nadzemnega dela vodnjaka na vzvod je grobo tesano hrastovo ali kostanjevo deblo z enakovrednima vrhovoma. Vanj je z železnimi klini gibljivo pritrjen prečni drog. Na enem koncu je obtežen s kamnom ali lesenim panjem, na drugi strani pa je pričvrščena veriga, na katero je obešen tanjši smrekov ali kostanjev drog. Veriga omogoča gibljivost pri spuščanju vedra v vodnjak. Na koncu tega droga je z železnim okovom pritrjeno vedro ali kovan lesen škapec. Obtežitev prečnega droga »čige« mora biti le nekoliko večja od teže vedra in droga, ki nosi vedro. Pri spuščanju vedra v vodnjak ni potrebna posebna pomoč: vedro je potrebno le nekoliko potegniti k tlo. Pri dviganju polnega vedra iz vodnjaka je potrebno drog z vedrom potegniti iz vode, kar pa obtežitev na prečnem drogu znatno olajša.

Tako je ta vzvodna naprava omogočala, da so iz globine z majhno silo dvigovali lesene škapec z vodo tudi otroci, ki so takrat po večini pasli in gnali živino napajat k dolenjski štirni. Vodo so zlivali v leseno korito, iztesano v deblu.

Dolenjevaška štirna je bila globoka 6 m in je imela premer malo več kot meter in pol. Kopali so jo ročno in zemljo dvigovali s preprostimi škripci po vrveh v lesenih škafeh. Tako izkopano luknjo so obložili z okroglo klesanimi težkimi kamnitimi bloki. Koliko napora je bilo potrebno, da so jih z enostavnimi pripravami spustili v globino, si je danes težko predstavljati. Pogosto so bile pri tem nevarnem delu tudi nesreče. Vsekakor so taki vodnjaki zaradi veličine in uporabnosti ponos kraja in spomin na zahtevno in težko delo pri gradnji. Vodnjake so občasno obnavljali, predvsem obod in menjavali lesene dele. Omenjeni gmajski vodnjak je bil nazadnje obnovljen malo po 2. svetovni vojni. Obnovil ga je Franc Per iz Orešja, kar je tudi zapisal na beton. Z napeljavo vodovoda v šestdesetih letih prejšnjega stoletja se je uporaba vode iz vodnjaka zmanjšala. K zmanjšanju uporabnosti pa so pripomogle tudi spremembe v živinoreji, hlevska reja in napajalniki. Zaradi nasutja terena in kasnejše pozidave gmajne je bilo potrebno obod vodnjaka dvigniti in obnoviti leseni del. Ta dela je organiziral in financiral

lastnik novo zgrajene gostilne, Stane Pirkovič. Obnovljena štirna je tako ponosno stala in razkazovala moč preteklosti, vse dokler je niso ljudje, ki nimajo nobenega čuta za ohranjanje avtohtonosti, spoštovanja do preteklosti in do težkega dela staroselcev, žrtvovali za »napredek kraja«.

Vodnjak in bager, vzvod in hidravlika, preteklost in sedanost, modrost in...

Strojnik na bagru je pohodil plin, črpalke so potisnile olje v hidravliki, ogromne čeljusti so trgale pokrov, kamniti obod in prevračale klesane kamnite bloke v globino. Iz globine se je slišalo močno pljuskanje vode, ki je kasneje privrela na dan, kot bi hotela videti, kdo je ta brezčutnež. Ljudje so nemo gledali in tiho preklinjali. Še ena žrtev neumne prihodnosti.

Slišale so se opazke: zakaj pa ne bi bil na kolesarski stezi vodnjak kot otok za umirjanje prometa, ki je tako popularen na cestah; zakaj ne bi iz materiala postavili simbolni vodnjak v novem krožišču, zakaj ... Kakor kaže mora našo zgodovino prekriti zemlja, da jo znamo spoštovati, ceniti in drago plačati arheološka izkopavanja. Kako dragi in zapleteni so postopki arheoloških izkopavanj, vedo prebivalci na Vinjem Vrhu, ki pa vodnjakov ne zasipavajo, ampak jih gradijo, ker lahko o vodovodu (visoka cona) še kar nekaj časa le sanjajo.

Jože Novak

Obvestilo

Cenjene stranke obveščamo, da Krajevni urad Šmarjeta v času od 1. 7. 2013 do 31. 8. 2013 zaradi koriščenja letnega dopusta uslužbenke in nadomeščanja na sedežu upravne enote ne bo posloval.

Vse upravne storitve, ki se opravljajo na krajevnem uradu, stranke lahko opravljajo na sedežu Upravne enote Novo mesto.

V nujnih primerih pokličite po telefonu 07 39 39 111.

Za razumevanje se zahvaljujemo.

Mateja Sotler Štor
načelnica UE Novo mesto

Prostovoljke in prostovoljci na lanskem taboru

Vabilo na tabor Moč humanosti

Letos se bo odvijal že osmi tabor za prostovoljce. Vljudno vabljeni dijaki, ki ste na taboru že bili in ste naši prostovoljci, ter tudi ostali, ki ste željni druženja, novih znanj in ste pripravljeni svoj čas nameniti tudi pomoči starejšim.

Tabor bo potekal od 1. do 6. julija 2013 v Škocjanu. Udeležijo se ga lahko srednješolci in učenci 9. razreda osnovne šole.

Na taboru bo 20 dijakov ter štirje mentorji, ki bodo bivali na osnovni šoli, kjer bo poskrbljeno tudi za prehrano. V dopoldanskem času se bo odvijalo terensko delo, kjer se manjše skupine odpravijo do starostnikov in z njimi preživijo čas po njihovi želji. V popoldanskem času bodo potekale različne socialne delavnice, predavanja na zanimive teme, igre, športne aktivnosti, izleti, tematski večeri ipd. Dejavnosti skušamo čim bolj prilagoditi prostovoljcem. Za več informacij pokličite na tel. št. 07 39 33 128 ali pa nam pišite na email: novo-mesto.ozrk@ozrks.si

Prijavite se lahko tudi pri svetovalnih delavkah na šoli. Tabor je za udeležence brezplačen.

Obvestilo – letovanje na morju

Šentjernejski upokojenci in ostali že več let v sodelovanju s potovalno agencijo Relax organiziramo letovanje na morju v začetku septembra v večini v srednjem ali južnem Jadranu.

Letos se odpravljamo v Paklenico od 3. do 10. 9. 2013. Ker imamo še nekaj prostih mest, sporočamo interesentom, da se še lahko prijavijo. Za več informacij pokličite na gsm: 041 538 880 (Janez).

Mladinski folklorni tabor

FS Plamen (iz Škocjana) želi približati folklorno dejavnost mladim – osnovnošolcem, dijakom, študentom. Zato v poletnih dneh pripravljamo *Mladinski folklorni tabor*.

Tam bomo peli, plesali in spoznavali stare šege in navade, ki so danes že opuščene in za ohranjanje le-teh skrbimo prav folklorniki.

Vse, ki si želijo preživeti nekaj počitniških dni v dobri družbi glasbe in plesa, vabimo na Mladinski folklorni tabor, ki bo potekal **od 19. do 21. avgusta 2013** v prostorih OŠ Frana Metelka Škocjan. Delavnice bodo v dopoldanskem času.

Prijave zbiramo do **9. avgusta 2013** na telefonski številki 040 371 277 (David) ali 051 246 038 (Ana Lucija). Prijavnina znaša 5€ in bo pokrila stroške malice, ob koncu tabora pa bodo udeleženci prejeli še praktično darilo.

Veseli bomo prav vsakega izmed vas in se že veselimo tabora!

Folklorniki FS Plamen

PRID' PUJ!

Javno povabilo za vključitev v blagovni znamki »Prid' puj«

Občina Šmarješke Toplice vabi vse proizvajalce v občini, ki bi želeli svoje prehrabne izdelke (pekovski izdelki, izdelki iz sadja, mlečni izdelki, mesni izdelki, izdelki iz zelenjave, med, zeliščni izdelki ...) in izdelke domače in umetnostne obrti dodatno promovirati in tržiti pod blagovno znamko Občine Šmarješke Toplice »Prid' puj«, da se v blagovno znamko vključijo in izpolnijo vlogo, ki se nahaja na spletni strani www.smarjeske-toplice.si.

Vlogo je potrebno oddati najkasneje do **srede, 17. julija 2013**, na naslov **Občine Šmarješke Toplice**.

Več informacij na tel.št. 07 38 44 330
(Petra Gražl).

Preprečevanje vlomov in tatvin iz vozil in objektov

Policisti Policijske postaje Novo mesto smo v preteklih letih predvsem v spomladanskem času obravnavali večje število tatvin in vlomov v osebna vozila, tatvin vozil in tatvin iz odklenjenih objektov predvsem na območju vinorodnih okolišev in mestih, kjer se opravljajo gospodarska dela. **Zato policisti policijske postaje Novo mesto občanom svetujemo:**

- Upoštevajte samozaščitne ukrepe.
- Torbic, kovčkov in drugih predmetov ne puščajte na policah, sedežih ali na drugih vidnih mestih. Ti predmeti so vaba za tatove; varneje bodo shranjeni v prtljažniku. Zlatnina, denar, kreditne kartice, čeki in dokumenti ne sodijo v predale vozila.
- Predmeti v vrečki ali torbici, ki sicer niso dragoceni, so lahko vaba za storilce, saj ti ne vedo, kaj je v vrečki ali torbici. Povzročena materialna škoda bo v tem primeru večja, kot je vrednost odnesenih predmetov.
- Prtljago naložite v vozilo tik pred potovanjem. Ne puščajte prtljage na strehi avtomobila.
- Ko zapuščate vozilo, zaprite vsa okna in vrata ter obvezno zaklenite vozilo, prtljažnik in pokrov posode za gorivo.
- Če imate alarmno napravo, jo vključite.
- **Nikoli ne puščajte ključa v kontaktni ključavnici**, tudi če zapustite vozilo le za hip.

Enaka previdnost velja za varnost stanovanjskih objektov, vikendov ter zidanic. Policisti svetujemo:

- Večjih vsot gotovine in dragocenosti ne hranite doma.

- Ne odpirajte vrat neznanecem.
- Zapirajte in zaklepajte vhodna vrata.
- Pred vhodnimi vrati imejte ustrezno razsvetljavo. Zelo priporočljiva je senzorska luč.
- Vrata opremite s ključavnico z varovalom ali varnostno verigo in kukalom.
- Namestite domofon ali videofon.

Kaj storiti, če ste oškodovani z vlomom ali tatvino?

Nemudoma pokličite policijo na telefonski številki 113 ali 07/33-27400. Do prihoda policistov ničesar ne premikajte in ne pospravljajte, da ne boste uničili koristnih sledi, ki bi lahko pomagali pri odkritju storilca. Pri izsleditvi storilca nam lahko veliko pomagate, če si dobro zapomnite ali takoj zapišete naslednje stvari.

- V primeru zalotitve osebni opis sumljivih oseb (spol, starost, velikost, obleka, posebne značilnosti obraza, hoje, govora in drugo).
- Registrsko številko, barvo, znamko in tip vozila.
- Ne dotikajte se ničesar, saj lahko uničite sledi storilca.
- Natančno opišite ukradene predmete.
- Povejte tudi, če ste pri tatvini storilca zalotili.

Vaš vodja policijskega okoliša
Andrej Kraševc